

פניני הצדיקים

לעדכונים, ברכות מזל טוב והודעות - שלחו ל: 054-8410475 | HB0548410475@gmail.com

ללא פרסומות.
ללא חדשות.
ללא פוליטיקה.

מיטב השידורים
מגדולי הרבנים

www.radio2000.co.il | באפליקציה | 03-3782000 | האזינו לשידור החי

במייל: 054-8410475, דוא"ל: HB0548410475@gmail.com

הרב דון יצחק אברבנאל זצ"ל - נולד בליסבון שבפורטוגל בשנת ה'קצ"ז (1437) למשפחה ש גלתה לספרד לאחר חורבן בית המקדש הראשון וייחסה את עצמה לדוד המלך. כבר בצעירותו הצטיין בתורה ובחכמה, ובגיל 25 שימש כדרשן בביה"כ. לאחר פטירת אביו המשיך בפעילותו הכלכלית ושימש כאיש כספים וכגזבר בחצרו של אלפונסו החמישי, מלך פורטוגל. היה מסור לענייני היהודים בכל העולם. בשנת ה'רל"א (1471) בעקבות כיבוש ארזילה שבצפון אפריקה בידי הפורטוגלים, סייע לפדיונם של כ-250 שבויים יהודים. הוא אסף כספים, מינה אנשים שסייעו בגיוס הכסף ודאג למחסורם של השבויים לאחר פדיונם, עד שלמדו את השפה ויכלו להתפרנס ממלאכה או ממסחר. בשנת ה'רמ"א (1481) נפטר אלפונסו החמישי ובנו ז'ואו השני עלה לשלטון. בשנת ה'רמ"ג (1483) רבינו הואשם במעורבות בקשר נגד המלך והוא נמלט לקסטיליה שבספרד והתיישב באזור טולדו, מקום מושב משפחתו בעבר. משם ניסה להסביר למלך ז'ואו השני את חפותו, אך הדבר לא עלה בידו ורכושו בפורטוגל הוחרם. בהמשך נקרא על ידי פרננדו השני מלך אראגון ואיזבלה הראשונה מלכת קסטיליה ושימש כאיש כספים וכיועץ למלכות. במסגרת תפקידו סייע למלכי ספרד במימון מלחמתם לכיבוש גרנדה ושירת בחצרם במשך כשמונה שנים.

בשנת ה'רנ"ב (1492) פעל בכל כוחו למניעת גירוש ספרד ואף הציע למלך סכום כסף עצום בתמורה לביטול הגזירה, אך מאמציו לא הועילו והוא יצא לגלות יחד עם בני עמו והתיישב בנאפולי שבאיטליה. גם שם התקבל בחצר המלכות ועסק בענייני כספים ומדינה. בשנת ה'רנ"ה (1495) בעקבות כיבוש נאפולי בידי שארל השמיני מלך צרפת, נמלט ורכושו אבד. בהמשך הגיע למסניה שבסיציליה, משם לקורפו, שם חי חיי עוני וצער, ולאחר מכן עבר למונופולי הסמוכה לבארי. בשנת ה'רס"ג (1503) נקרא לוונציה כדי לסייע במשא ומתן בין שלטונות ונציה לבין מלך פורטוגל בענייני מסחר. נפטר בוונציה ב-כ"ט תשרי ה'רס"ט (1508). חי כ-71 שנים. נטמן בפדובה. בשנת ה'ר"ע (1509) בעקבות המלחמות באזור, נפגע בית העלמין ומקום קברו המדויק אבד. בשנת ה'תשט"ו (1955) הועברו שרידי הקברים מבית העלמין היהודי הישן בפדובה לבית העלמין החדש.

סבו (מצד האב): ר' שמואל. אביו: ר' דון יהודה (שימש כאיש כספים בחצר המלכות בפורטוגל). **אשתו:** מרת אסתר. **בניו:** ר' יהודה (נודע בשם לאונה אברבנאל), ר' יוסף, ר' שמואל. **מרבתי:** הגאונים ר' יוסף חיון (רבו המובהק), ר' יוסף אבן שם טוב, ר' יוסף יעבץ. **מספריו:** פירושים לתנ"ך, יזבח פסח, ינחלת אבות, יראש אמנה, עטרת זקנים, יישועות משיחו, מעייני הישועה, מגדל ישועות, משמיע ישועה, ימות עולם, ילהקת הנביאים, ימחזה שדי, ימפעלות אלקים, ימרכבת המשנה, יצדק עולמים, יצורת היסודות, ישמיים חדשים.

ישיבת השרים בחצר המלוכה הפורטוגלית נסתיימה כעת. בישיבה נידונו נושאים רבים. גם יועצו היהודי של המלך נכח בישיבה. כשהשרים החלו להתפזר, רמז המלך ליועצו להישאר עימו. "רציתי להיוועץ בך בעניין נישואיו של אחייני, הנסיך פרדיננד", פתח המלך. "עלה בדעתי לשדכו עם הנסיכה הספרדית". הרב בא לרגע במבוכה. מצד אחד, צודק המלך כי קשר כזה יחזק את בית המלוכה. **מאידך גיסא ידע היטב על השנאה שרוחש בית המלוכה הספרדי ליהודים**, וחשש, כי חיבור שני בתי המלוכה עלול להשפיע לרעה גם עלך יחסה של פורטוגל ליהודיה.

הוא החליט להתחמק ממתן עצה ואמר: "הוד מלכותו, אני שמח על האימון הרב שנתת בי, לשתפני בעניין כה עדין. אולם חושבני, כי בנושא כה גורלי, אל לנו, בני האדם, להתערב יתר על המידה. נניח את העניין להתגלגל כפי שנקבע משמים. כל זיווג נקבע במרום, ולמה לנו להתערב בזה?". "מה!? גם אדם חכם ומשכיל כמוך סבור כי זיווגם של בני האדם נקבע בשמים?!", אמר המלך. "אמנם כן", השיב ר' יצחק, ובכך נפתח ויכוח ממושך בין המלך ליועצו. לא הייתה זו הפעם הראשונה שהם התווכחו בשאלות של אמונה והשקפת עולם. **בכל הוויכוחים תמיד יצא היועץ כשידו על העליונה.** המלך הכיר בחכמתו הרבה, ואף שמח עליה, אולם בסתר ליבו תמיד ייחל, שוויכוח כזה יסתיים פעם בניצחונו.

"יודע אתה", אמר המלך, "אוכיח לך, כי האדם הוא הקובע מי יינשא למי. ברגע זה החלטתי, כי הנסיך פרדיננד יתחתן עם נערה פשוטה מן השוק..." עוד באותו יום יצא המלך לשוק, בתלבושת שהסתירה את זהותו. הוא תר בין הדוכנים אחר נערה לאחיינו. כשמצא אחת כזו, קרב אליה והושיט לה מכתב סגור וחתום בטבעתו. למראה החותמת המלכותית נבהלה הנערה, אולם המלך היסה באצבעו, לבל תעורר מהומה. "גשי אל ארמונו של הנסיך פרדיננד, ומסרי את המכתב הזה לידי הנסיך עצמו. אני מבטיחך נאמנה, כי שכרך ישולם לך מיד לאחר-מכן".

הנערה ההמומה הבטיחה למלא את הבקשה ללא דיחוי. **היא לא ידעה, כי בקבלת המכתב נעשתה, למעשה, לרעיית הנסיך.** המלך הסתלק כלעומת שבא, מבליע מתחת לשפמו חיוך ניצחון. בעוד הנערה אוספת את סחורתה לסליה, כדי למלא את השליחות שהוטלה עליה, קרב אל המקום תגר. האיש חיפש מקום פנוי כדי להציג בו את מרכולתו. כשראה את הנערה האוספת את סחורתה לסליה, ביקש לתפוס את מקומה.

הנערה היתה במצוקה. היא חששה, כי הלה יתפוס את מקומה הקבוע והיא תאבד את מקור-מחייתה. בעודה מתלבטת עברה במקום כובסת קשישה שהייתה מוכרת לכולם, והתהלכה חסרת-מעש. הנערה קראה לה, מסרה לה את המכתב וביקשה ממנה לגשת אל בית הנסיך ולמסור לו את המכתב המלכותי, כשהיא מבטיחה לאשה שתקבל שכרה...

הנסיך פרדיננד הביט במכתב ובקשישה שלפניו, ולא ידע אם לצחוק או לבכות. "עליך להינשא עוד היום למוסרת מכתב זה", כתב המלך. הוא החליט הנסיך לבדוק את העניין. הוא שיגר אל המלך את משרתו הנאמן ובידו מכתב שבו שאל, אם לא חלה כאן טעות כלשהי. המלך השיב במכתב: **"לא, אין כאן שום טעות. שא אותה לאשה וראה אושר בחיך"**.

את פקודת המלך אין להפר. עוד באותו יום נערך בארמון הנסיך טקס הנישואין. רק לאחר מכן נודעה הטעות המצערת והמביכה. הוא הצטמרר כולו על האסון אשר הביא על אחיינו. מה עושים כעת? הלוא הכנסייה איננה מתירה גירושין! בבושת-פנים שלח לקרוא ליועצו היהודי. הוא התנצל על שניסה להתערב בדברים הנתונים לשמים, וביקש עצה כיצד להיחלץ מהצרה. ר' דון יצחק הציע למלך, כי ישוגר רץ אל המשלחת שנמצאת בדרכה אל האפיפי', וזו תציג לפניו את הסיפור של נישואי הטעות, "והוא כבר ימצא את הדרך לבטל נישואין אלה". ואמנם כך היה.

קרדיט תמונה: דב ליפשיץ, CC BY-SA 4.0, Wikimedia Commons

האדמו"ר הרב אברהם דוד וואהרמאן זצ"ל - נולד ב-ו' אדר ה'תקל"א (1771) בנדבורנה. נקרא על שם זקניו מצד אביו ואימו. היה מגזע המהרש"א והרמ"א. כשאִימו הייתה מעוברת הלכה לרבי צבי הירש מנדבורנה זצ"ל. רק נכנסה והמגיד קם ממקומו ואמר כי היא נושאת ספר תורה בקרבה והילד יהיה גאון, צדיק ומנהיג ישראל. מגיל שלוש פרש מדרכי נעורות והקדיש את זמנו לתורה ולעבודת ה'. בגיל שש היה חוזר על לימודיו ברגעים שהמתין לאכול. בגיל תשע נודע כילד פלא והפליא את כל רואיו בהתמדתו הנפלאה ובחריפותו העצומה. רבי משולם איגרא, לאחר ששוחח עימו, העיד כי יגדל ויהיה מופת לכל רבני הדור. רבי דוד שלמה אייבשיץ, בעל 'לבושי שרד', בחן אותו בגיל צעיר והשתומם לנוכח גאונו. רבי צבי הירש קרא (אב"ד בוטשאטש ובעל 'נטע שעשועים') הגיע לנדבורנה לתהות על קנקנו ולקח אותו כחתן לבתו. הוא התבטא עליו כי מוחו הוא כשל הרשב"א. רבינו התחתן בגיל צעיר מאוד ועבר להתגורר בבית חותנו בבוטשאטש, שם התיידד עם רבי חיים מטשרנוביץ (בעל 'באר מים חיים'). בעל 'חוות דעת' מליסא העיד שכאשר רבינו היה בגיל 18 היה בקי בכל הש"ס. בשנת ה'תקנ"א (1791) בגיל 20 בלבד התמנה לרבה של יאזלוביץ והיה יושב כ-14 שעות רצופות בבית המדרש ועוסק בתורה. האריך בתפילותיו עד למחצית היום. דברי תורתו נאמרו במשך שעות רבות.

בסעודה שלישית היה מאריך לעיתים כמעט עד שעות הבוקר. ענוותן מופלא היה ונהג בכבוד אף באדם הפשוט ביותר. מעולם לא אכל את סעודתו בלי אורח. כל היום וכל הלילה עסק בתורה וישן רק שיתין נשמין כדי לברך ברכת המפיל, וכל הלילה היה שוקד בתורת הנגלה והנסתר עד שנחלשו עיניו. בשנת ה'תקע"ד (1814) נפטר חותנו ורבינו מונה במקומו לרבה של בוטשאטש. התפרסם כפועל ישועות ורבים פנו אליו ונושעו. כאשר רבי מאיר מפרמישלן עבר פעם ביאזלוביץ הסמוכה לבוטשאטש אמר: "מרגישים את הקדושה שהשאר כאן הצדיק מבוטשאטש". הגאון רבי צבי אורנשטיין אב"ד לבוב כתב עליו: "הרב הגאון האמיתי שר התורה ידיו רב לו בנגלות וגם בנסתרות, צדיק יסוד עולם, איש אלוקים קדוש". העיד על עצמו כי לא נהנה מהעולם הזה אפילו באצבע קטנה. נפטר ב-כ"ט תשרי ה'תר"א (1840). חי כ-69 שנים. לאחרונה הוקם מחדש האוהל על קברו בחלק הישן של בית הקברות היהודי בבוטשאטש. בנו רבי ישראל לייב כיהן לאחר פטירת אביו כאדמו"ר בבוטשאטש.

אביו: ר' אשר אנשיל. **אימו:** מרת רחל (בת ר' אברהם רחלים). **נשותיו:** בת ר' צבי הירש קרא (זיווג ראשון - רבה של בוטשאטש ובעל 'נטע שעשועים'), אחייניתו (זיווג שני - בת בנו של בעל 'נטע שעשועים'), בת ר' מרדכי מרדוש ויינרייב (זיווג שלישי - אב"ד אונגוואר). **בניו:** ר' ישראל לייב (חתן ר' ישעיהו שור מיאסי), ר' יעקב, ר' משה יוסף מטבריה. **חתניו:** ר' יוסף יהושע וואהרמאן (ממלא מקום חמיו בבוטשאטש. נישא למרת אידל שרה רעכיל), ר' בונם מנחם מנדל מרילוס. **מרבותיו:** הגאונים אביו ר' אשר אנשיל, דודו ר' יהושע חריף, ר' לוי יצחק מברדיטשוב, ר' משה לייב מסאסוב, ר' צבי הירש מנדבורנה (בעל 'צמח ה' לצבי'). **מתלמידיו:** הגאונים ר' אליעזר זאב מבוטשאטש, ר' אורי שרגא פייבל הלוי שרייער ובעל 'עיון תפילה'. **מספריו:** **אשל אברהם** - על שו"ע אורח חיים • **עזר מקודש** - על שו"ע אבן העזר • **יכסף הקדשים** - על שו"ע חושן משפט • **דעת קדושים** - הלכות שחיטה וטרפות, מזוזה וס"ת • **ברכת דוד** - על חומש בראשית בדרך הקבלה והחסידות • **מחזה אברהם** - על תנ"ך וחגי ישראל • **יאמרות טהורות** • **תפילה לדוד** • **דברי דוד** - על התפילה • **דברי אבות** - על מסכת אבות • **יד רמה** - על הגדה של פסח • **ברכת אברהם** - הלכות ברכות • **ימילי דחסידותא** - הגהות על ספר חסידים.

באחת העיירות בגליציה שהתמנה מושל חדש. הוא הקים לעצמו בורסקי גדול לעיבוד עורות מחוץ לעיר. בתוך העיר היה קיים בורסקי כזה בבעלותו של יהודי שהתפרנס ממנו. המושל החליט כי עליו להפטר מהתחרות עם מפעל היהודי והוציא צו סגירה ליהודי בטענה כי המפעל מעלה סירחון בתוך העיר. בעל הבורסקי ראה כי הוא עומד לצאת נקי מנכסיו ולכן ביקש להגיע לרבינו. מאחר ולא הכיר את דרכי רבינו לא מצא עוז בנפשו שהוא כאיש פשוט יכנס ולדבר עם גאון וצדיק גדול כזה. הוא פנה לאחת מתלמידי החכמים שבעיר שידע כי הוא חסיד רבינו וביקש שיסע איתו לצדיק ושיהיה לו לפה ולמליץ. הם נסעו לרבינו לשבות שם ביום שבת קודש. כשהגיעו לבוטשאטש בעש"ק נכנסו לבית הרבי. כשרצו לקבל שלום נאמר להם שהוא נמצא במטבח. רבינו נהג לבשל בעצמו את הדגים לש"ק. הם נכנסו למטבח ומצאו את רבינו עומד בלי הקפוטא ועסק בבישול הדגים, ונתן להם שלום. ברוב ענותנותו שאל אותם לבקשתם. הת"ח סיפר מה אירע עם הבורסקאי. הצדיק ענה: "אני את יודע השם בו משה רבינו ע"ה הרג את המצרי, אבל אתם עכשיו אני עוסק. תישארו אצלי בשבת-קודש".

כל יום השבת לא דיבר עימם מאומה, רק בסעודה שלישית אחרי שגמר את הזמירות התחיל להשמיע ד"ת על הפסוק "וַיֵּךְ אֶת הַמִּצְרִי" (שמות ב, יב) ודרש בארוכה בנגלה ובנסתר במשך שעות כמנהגו בקודש. בבוקר יום א' רבינו שלח אותם בברכה ובהבטחה שהגזירה התבטלה. כשהגיעו לעיר שמעו את פעמוני הכנסיה מצלצלים כאות סימן על מותו של המושל בלילה הקודם באופן פתאומי, ואז הבינו את סוד שיחו של הגאון הקדוש בסעודה השלישית וראו את גדולתו וכוחו של הצדיק הקדוש והודו לבורא עולם על הנס שנעשה ליהודי.

המקובל הצדיק הרב שלמה שרעבי זצ"ל - נולד בשנת ה'תרפ"ז (1927) בתימן במחוז שַׁרְעָב. בגיל 12 ידע כבר הלכות שחיטה על בוריה והיה בקי בנסתר. בשנת ה'תש"ט (1949) עלה ארצה עם משפחתו, שהתיישבה במושב 'חלץ', מזרחית לאשקלון. בתחילה עבד כנהג מונית, בהמשך החל ללמוד אצל דודו, המקובל הרב מרדכי שרעבי. לאחר מכן עבר לגור ביבנה, שם הסתגר במשך שלוש שנים תמימות בביתו. בתקופה זו זכה לסיים את הש"ס, ארבעת חלקי שו"ע, זוהר ואת שמונת השערים לאריז"ל. לאחר פטירת אשתו הראשונה ממחלה, הגיע לחב"ד בארה"ב ושם למד עם הרבי מליובאוויטש חברותא. לאחר נישואיו בשנית עברו לגור בשכונת מוסררה ולאחר מכן בשכונת בית-ישראל. שם גרו בדירת חדר אחד המחולק בעזרת וילון לשני חלקים, הפנימי-לשינה, והחיצוני ללימוד.

גאון בנגלה ובנסתר. ענוותן מופלא. הסתיר עצמו מכל פרסום. צדיק נסתר. עסק בתורה ופעל ישועות בהצנע לכת וללא פרסום. רבים פנו אליו ונושעו. הקהל שהגיע אליו היה מכל גווי הקשת. הרבה בסיגופים ותעניות. סלד מהפרסום. **בעל רוח-הקודש.** בכל לילה היה קם לאמירת 'תיקון חצות'. איש אמת. אהב את התורה בכל רמ"ח אבריו. הסתפק במועט. מהמעט שחי הפריש לצדקה וגמילות חסדים. נהג לקבל על עצמו ייסורים, בשביל להציל את הרבים מפגוע או מגזירה קשה. פתאום היה עולה חומו, וכשהרבנית רצתה להביא רופא, אמר: "לא צריך, ביום פלוני זה יעבור לי", וכך היה. אהב כל יהודי. נפטר בערב ר"ח מר-חשוון (כ"ט תשרי ה'תשע"ב - 2011). חי כ-84 שנים. ציונו בחלקת התימנים בהר-הזיתים שבירושלים.

סבו (מצד האב): רבי גדי מוסא. **אביו:** רבי נתן (אביו רבי גדי הציל את מלך תימן מהתנקשות בחייו והמלך העשירו עושר רב; רבי נתן השתמש בכסף כדי לשחרר יתומים יהודים שנחטפו כדי לאסלם). **אימו:** מרת לאה. **נשותיו:** מרת טראקי יפה חנה (זיווג שני - בת סבירה שרעבי, לבית כהן). **מרבתי:** המקובל הגה"צ רבי מרדכי שרעבי זצ"ל (ראש ישיבת המקובלים 'נהר שלום'; רבינו היה אחיינו ולמד עימו 18 שנים רצופות). **מתלמידיו:** האדמו"ר רבי שמעון למברג (האדמו"ר ממאקווא-קריית אתא), רבי שמריהו בר שלום (מגאולה בירושלים), רבי מרדכי לב, הרב יואב אהרון, רבי יעקב שני. **חברותא:** האדמו"ר רבי ישראל אבוחצירא (הבבא סאלי, רבינו גר מולו והם למדו שש שנים רצופות), האדמו"ר רבי מנחם מנדל שניאורסון (הרבי מליובאוויטש, למד עימו שבעה חודשים במעונו שבניו יורק ובמשך שעתיים בכל בוקר למדו 'עץ חיים'). **ספרים אודותיו:** **יבחנוי הסלע בסתר** המדרגה - סיפורים על רבינו שנאספו ונערכו בידי תלמידו רבי יעקב שני.

להלן סיפורים נפלאים שהובאו על רבינו באדיבות תלמידו ר' יעקב שני מספר 'יבחנוי הסלע בסתר המדרגה': בתו של אחד מצדיקי העיר בני ברק התקשתה מאד במציאת זיווגה. היא היתה כבר מורה לתלמידות, כל חברותיה אמהות לילדים רבים, והיא עדיין רווקה. בהגיעה לבית רבי שלמה, הרב חשב קימעא ואמר לה: "ראי, יש לך בכיתה תלמידה יתומה", היא התפלאה שכן דבר לא היה ידוע לה. אך הרב אמר לה שתברר ותגלה את זהותה של היתומה ובמשכורת הקרובה שתקבלי, קחי את כל הכסף ואת הילדה הזו, ותעברי איתה בחנויות בבני ברק ותקני לה את כל צרכיה, החל מביגוד וכלה בפרטים קטנים, אל תעזבי אותה עד שתראי שהיא שמחה מאד. אחר שתעשי זאת תתחנתי בעז"ה תוך חודשיים. היא עשתה כדבריו, ולאחר כמה חדשים באה לבית הרב להביא לו הזמנה לחתונה, באמרה כי דברי הרב מדויקים.

אחותי שאלה את הרב האם למכור את דירתה, הרב אמר לה "לשים שלט". תשובה פשוטה ובנאלית, לא? אחותי לא הכירה כ"כ את הרב ושכחה מתשובתו, היא זכרה שהרב הסכים למכירת הדירה. היא פנתה למתווכים, והשקיעה בזה מאמץ, ולא עלה בידה למכור את הדירה. מאחר והדירה לא נמכרה, החליטה לשאול שוב את הרב ולבקש ברכה. בתה הקטנה אמרה לה: "אמא, הרב אמר לך לשים שלט". מיד היא נזכרה. **באותו יום היא שמה שלט על הדירה, ועוד באותו יום היא נמכרה!** היא שאלה את הקונים איך הם הגיעו אליה. הם אמרו שכבר כמה חודשים הם מסתובבים באיזור הזה ומחפשים לקנות דירה, ולא מצאנו שום דירה העומדת למכירה, והיום ראינו את השלט, ושמחנו.

לפני כ-30 שנה התגוררתי בקרית משה, בכניסה לירושלים. היה זה לאחר יום לימודים קשה, הרגשתי צורך לראות את דודי (הרב), אפילו לכמה דקות. התלבטתי עם עצמי. שאלתי חברים: "מה אתם אומרים אסע אליו או לא? פשוט, הדוד נוהג לישון מוקדם ולקום מוקדם לתיקון חצות וללמוד עד אחר התפילה. אולי זה יפריע לו?".

סוף כל סוף לפני השקיעה הגעתי. הרמתי ידי לנקוש על הדלת ושמעתי את קולו המוכר: "יואל, אתה יכול להיכנס אני מחכה לך!". לא הספקתי להתאושש, תוך כדי דיבור הוא ממשיך ואומר: "יואל, מדוע אתה צריך להתלבט? מדוע אתה שואל את חבריך? אתה יודע שאני אוהב אותך, מתי שאתה רוצה אתה יכול לבוא, לא צריך להתלבט, קח את עצמך ובוא". הדוד המשיך לצחצח שיניו כמו לא קרה מאומה. אני שרק התחלתי להכיר את גדולתו, עמדתי משתאה מרוח-הקודש (ד.י.).

באחד הימים פנה אליי חבר שהוא מעוניין שאסע אתו לרב לקבל ברכתו, כי יש לו קשיים עם הרשויות. נסענו לרב, והחבר שטח את בעיותיו עם הרשויות השונות. הרב אמר לו שעליו לבדוק את המזוזה בחדר השינה שלו, והוסיף, **שכאשר הוא מזמין סופר שיבדוק את המזוזה, שיאמר לו להביא אתו מזוזה חדשה אחת.** החבר הזמין סופר וכשהוא הוריד את בית המזוזה האמורה, **גילה שהיא ריקה לחלוטין.** הסופר הכניס את המזוזה שהביא אתו, ואחרי זה כל העניינים של חברי עם הרשויות נפתרו באחת. (א.ה. מב"ב)

לפני כשנתיים פנה אלי חבר ובקש לדעת את כתובתו של הרב זצ"ל. מסרתי לו את הכתובת, הוא נסע אל הרב ובקש ברכתו ל"זרע של קיימא", שכן 11 שנה מאז נישואיו עם רעייתו, ועדיין לא זכו להיפקד! הרב בירך אותו שיזכו ל"זרע של קיימא", ואחר כשנה נולדה להם בת בשעה טובה ומוצלחת. (א.ה. מב"ב)

תודותינו נתונה לתלמידו ר' יעקב שני על הסיפורים ועל התמונות

האדמו"ר הרב מנחם מנדל הגר זצ"ל הידוע כ'צמח צדיק' - נולד ב-כ"ד אייר ה'תקצ"ז (1830) בעיירה קוסוב כבן זקונים להוריו. נקרא על שם סבו, ר' מנחם מנדל הגר מקוסוב, שנפטר כארבע שנים לפני כן. מילדותו שקד על לימוד התורה מתוך פרישות. הצטיין בכישרונות מפליאים והתפרסם כעילוי. במשך כעשר שנים ישב על התורה כשהוא סמוך על שולחן אביו וכיהן כאב"ד בויז'ניץ. בשנת ה'תרי"ד (1854) בהיותו כבן 24 שנים בלבד נפטר אביו ורבינו החל לכהן כאדמו"ר הראשון בשושלת ויז'ניץ. אלפים מחסידי אביו דבקו בו. רבבות יהודים במזרח-גאליציה, ברומניה ובהונגריה הסתופפו בצילו. **גאון מופלג בתורה ובנסתר. בעל רוח-הקודש. שקדן עצום. פזרן גדול לצדקה. עסק רבות בתיקון נשמות. סגפן גדול. בלילות החורף הקרים לא היה מתחמם על ידי תנור. פעל גדולות ונצורות למען יושבי ארה"ק. נפטר ב-כ"ט בתשרי ה'תרמ"ה (1884) לאחר מחלה קשה. חי כ-54 שנים. ציונו בויז'ניץ. בנו, ר' ברוך מילא את מקומו כאדמו"ר.**

סבו (מצד האב): האדמו"ר רבי מנחם מנדל (בעל 'אהבת שלום'). **אביו:** האדמו"ר רבי חיים (בעל 'תורת חיים', האדמו"ר השני בשושלת קוסוב-ויז'ניץ). **אימו:** מרת צפורה (בת רבי יהודה מאיר משפיטובקה). **אשתו:** מרת מרים מעניא (בת האדמו"ר רבי ישראל פרידמן מרוז'ין; נישא בשנת ה'תר"ד [1844] בהיותו כבן 14). **ילדיו:** האדמו"ר רבי ברוך (בעל 'אמרי ברוך'), רבי יעקב דוד (חתן רבי משולם זוסיא מטשלוואט, נכדו של רבי זושא מאניפולי), מרת שרה (נישאה לרבי שמואל מסקאהל, בנו של האדמו"ר רבי יהושע רוקח מבעלז), מרת חוה (נישאה לרבי יצחק אייכנשטיין מזידיטשוב), מרת פייגא (נישאה לרבי דוד הגר). **מרבותיו:** האדמו"רים אביו רבי חיים וחותנו רבי ישראל פרידמן מרוז'ין. **מספריו: יצמח צדיק - על התורה והמועדים, הש"ס, ליקוטים ומכתבים.**

כשנפטר ר' שמואל אליעזר פלדמן זצ"ל מווישאוו לא סיפרו לרבינו על כך. בליל ש"ק כאשר שר 'כל מקדש' הסתכל רבינו כל פעם על מקום מסוים אותו המקום, שבו היה הנפטר יושב בחייו אצל שולחנו של רבינו. כאשר סיים לומר קידוש פנה לגבאי ושאל: "זלמן למה לא אמרת לי שר' שמואל אליעזר פלדמן נפטר? תדע, שכאשר האדם מבקש בעוה"ב שיתנו לו רשות ללכת למקום שהיו לו הרהורי תשובה בחייו מוכרחים לתת לו את מבוקשו וגם הוא, כיוון שהיו לו הרהורי תשובה בעוה"ב במקום כזה, מוכרחים למלא לו מבוקשו, וראיתיו עתה עומד ליד השולחן, במקום שבו היה עומד בחיים חיותו".

פעם בליל שישי, באמצע הלילה, יצא מחדרו לחדר הסמוך, ניגש אל חיים משמשו, העיר אותו, ומסר בידו סכום כסף הגון ואמר: "בקשה, קח סכום כסף זה, לך לבית פלוני שבקצה השני של העיר, שם תמסור את הכסף לבני המשפחה הזקוקים לכך". הגבאי לא רצה ללכת לשם, מפני הקור ומפני הפחד והמורא, שהיה לו ללכת יחידי את כל המרחק, בחשכת הלילה, והוא החל לטעון לפני הצדיק: "רבי, קר בחוץ, אני פוחד ללכת", והוסיף: "צריך לעבור את ביהכ"ס, וחוששני לעבור דרכו בלילה, מפני הסכנה (רגילים היו אנשים לומר כי בלילות קוראים לנפטרים לעלות לתורה). אי"ה מחר אלך מיד בבוקר".

אולם רבינו הפציר בו שילך מיד. המשמש לא יכול היה לעמוד בהפצרות. הוא חשב שיצא החוצה, ישהה בחוץ כדי שיעור מהלך למקום המיועד, ואח"כ ישוב לבית ולמחרת ימסור את הכסף. הוא יצא החוצה, ושב לחדרו. שאל רבינו: "חיים, האם הלכת?!" - "הלכתי". אמר לו הרבי: "והרי לא הלכת", ושוב הפציר בו שילך. כשראה חיים, שאין לו ברירה אחרת, הדליק את העששית, ויצא לדרך בחשכת הלילה. כשהתקרב, ראה מרחוק אור מתנוצץ מאותו בית, אולם שמע קול צעקות. בדקות הבאות, קלט שהבעל מתווכח עם אשתו על עסקי פרנסה. האישה טענה: "מילא כל השבוע - הילדים רעבו ולא היה מה לאכול, אבל כעת כבר יום חמישי בלילה, כולם כבר הכינו את צורכי השבת, ולנו עדיין אין מאומה!".

הבעל השיב: "מה אעשה? בכל השבוע אני עמל ויגע, אבל מה אעשה, שהמזל אינו מאיר לי פנים?!" באותו רגע נקש המשמש על החלון, כשהוא מבין את כוונת הרבי, ששלחו בשעה זו. הם שאלו: "מי זה?" והוא השיב: "חיים". מיד התמלא הבית שמחה - "אם חיים כאן, כבר טוב", הם פתחו את הדלת, והוא מסר את הכסף בשם הרבי. כששב, המתין רבינו בכניסה, ואמר: "עתה נכון הדבר שהלכת".

כאשר בתו של רבינו חלתה במחלה קשה, ולצורך רפואתה היה צריך להביא לה טובי הרופאים מהעיר הבירה. אביה, אשר דאג לה והתעדין בשלומה מדי יום באמצעות מברק שנשלח מבית הדואר המרכזי שבעיר. באחד הימים לא הגיע המברק, וניכר כי הדבר הטריד מאוד את מנוחת רבינו. שעות ספורות מאוחר יותר, הגיע המברק ובו בשורות נפלאות: **הבת יצאה באותו היום מכלל סכנה, ומגמת שיפור משמעותי החלה ניכרת...** שמחה רבה ניכרה כעת על פני הרבי. משמשו שאל: "רבי, כיצד יתכן, כי עיכוב במשלוח הדואר גרם לרבי עוגמת נפש רבה? אם הרבי לא ידע את נפשו מרוב דאגה, ולא הצליח להתחזק באמונה וביטחון בשעת צער - מה נאמר אנו, איזובי הקיר?". רבינו השיב: "אם סבור אתה כי סימני המועקה נבעו מהדאגה לשלומה של בתי, אתה טועה. הסיבה לדאגה היתה: **מזה שנים רבות, אני עמל כדי לסגל לעצמי את מעלת 'אהבת לרעך כמוך'. אני שוקד רבות כדי לתקן את נפשי, ולהביא את עצמי לידי כך שאהב כל יהודי באותה המידה בה אני אוהב את עצמי!** לאחרונה, היה נראה לי כי עלה בידי להשיג את המעלה המיוחלת. חשבתי, שכבר הצלחתי להגיע למדרגה, בה אין כל הבדל לדידי בין עצמי ובשרי לבין כל אדם אחר מישראל. אולם היום, למרבה צערי, התבדיתי... התברר לי, שכאשר חרדתי לשלומה של בתי היקרה, עלתה דאגתי עשרת מונים על הדאגה, שאני חש כאשר יהודי מחסידי מגיש לי פתקא, ובו בקשה עבור אחד מבני ביתו אשר נפל למשכב וסכנה נשקפת לחייו... על כך, עגומה נפשי. זו הסיבה לצערי ולמועקה הרבה, אשר ניכרה על פני!"

הצדיק רבי שלמה זלמן אונסדורפר הי"ד – נולד בשנת ה'תרמ"ח (1888) בעיר גוטא. למד אצל הגאון רבי יוסף צבי דושינסקי בשיבת גאלאנטא. בהמשך למד אצל הגאון רבי עקיבא סופר, אב"ד פרשבורג. גם לאחר נישואיו התמיד בלימודו במשך כמה שנים, כאשר אשתו נשאה בעול הפרנסה במלאכת החייטות. נהג ללכת לישון לאחר חצות ולקום באשמורת הבוקר. כל ימיו היו מוקדשים ללימוד התורה, להרבצת תורה וליראת שמיים. לימד שיעורים בהלכה ובגפ"ת לבחורים מופלגים, וכן לימד חומש, רש"י ומשניות. מימיו לא נראה כועס ולא מקפיד. כל דבריו היו בשפה נעימה ומתקבלת.

השיב רבים מעון בדרשותיו ובהנחות אישיות, בדברי חכמה וענווה שהתקבלו על הלב. שימש מגיד מישרים בעיר פרשבורג ורב קהילת 'מבקשי תורה'. בימי השואה רבינו, אשתו ובנו רבינו שמחה בונם סבלו רבות. הם גורשו למחנה ההשמדה אושוויץ, ואילו בנו נשלח למחנה עבודה. ביום ב' של ראש חודש חשוון ה'תש"ה (1944) רבינו ורעייתו נספו על קידוש ה'. חי כ-56 שנים.

אביו: רבי מרדכי אריה הי"ד (שימש כשו"ב ומו"צ בעיר גוטא). **אימו:** מרת שרה הי"ד. **אשתו:** מרת שבע שטרן הי"ד. **ילדיו:** רבי שמחה בונם, רבי שמואל אלכסנדר.

מרבתי: הגאונים רבי יוסף צבי דושינסקי, רבי עקיבא סופר (אב"ד פרשבורג). **מספריו:** **ישפתי שלמה השלם** – חידושי אגדה, דברי מוסר והתעוררות על התורה ופרקי אבות, שנאמרו בדרשותיו בשנים ה'תרע"ו–ה'תש"ד (יצא לאור בשנת ה'תשס"ח [2008] על ידי בנו ר' שמואל אלכסנדר).

רבינו ויתר על חלום חייו בעבור מצוות כיבוד אב ואם. מעשה שהיה - כך היה: נכספה וגם כלתה נפשו של רבינו לזכות לעלות ולחונן את עפרה של ארץ ישראל. לזכות ולחיות בארץ הקודש. באותם הימים כרטיס הפלגה לארץ ישראל עלה סכום גדול מאוד! ידו לא היתה השיגה את הסכום הזה ולכן הוא נותר בינתיים בגולה הרחוקה ושאיתו הגדולה נשארה בגדר חלום.

שנה אחת, בעיצומו של יום הפורים, אחד הגבירים נכנס למעון של רבינו והכריז בקול: "רבה", אני רוצה לתת לכם משלוח מנות – כרטיס הפלגה לארץ ישראל!". למשמע דברי העשיר הרב אונסדורפר היה מאושר עד מאוד. הצדיק התחיל לרקוד בהתרגשות רבה והודה לעשיר מאוד על המתנה הנדיבה.

הרב מיד לאחר הפורים פתח בהכנות והמתין בכיליון עיניים למועד ההפלגה. ימים ספורים לפני היום המיועד רבינו נסע להוריו כדי להיפרד מהם ולבקש מהם את ברכת הדרך. הם שמעו את הדברים וכמובן ברכו את בנם בברכת אב ואם שכולה אהבה ותפילה ובדרך צלחה והוא שב לביתו.

סוף כל סוף הגיע היום המיוחל שרבינו ציפה לו כל כך. כל בני העיר עמדו על רגליהם וחיכו במשך שעות אחדות לתורם כדי לברך את רבינו ולראותו בפעם האחרונה לפני שיפליג בדרכו לארץ ישראל. האנשים דיברו בהתרגשות רבה על ההפלגה של רבינו לארץ ישראל ועד כמה רבינו השתוקק לכך.

דקות ספורות לפני שרבינו עמד לצאת מהבית הגיע מברק בהול. השליח נתן לרבינו את המברק והוא פתח אותו, קרא את השורות הקצרות ולאחר מכן הכריז: "רבותי, אני נשאר כאן! אני לא מפליג לארץ הקודש!". התדהמה שאחזה בציבור האנשים היתה עצומה. מה אירע פתאום? הציבור היה מודאג וסוקרן כאחד.

הגביר שנתן את הכרטיס לא ידע את נפשו. מה יכול להיות כתוב המברק שגם לרבינו לבטל את חלום חייו ולהפליג לארץ הקודש? הרי כל חייו רבינו ציפה, השתוקק, איווה, יחל לרגע הזה שתהיה לו הזדמנות. התברר כי המברק נשלח מאת אמו היקרה וכך היא כתבה: "שלמה זלמן בני. אנא ממך, מיד כשתגיע לארץ ישראל שלח לנו מברק וכתוב לנו שהגעת בשלום. בבקשה ממך, אל תתעכב כדי שלא אדאג לשווא, די לי בדאגה ההכרחית בשבועות ההפלגה".

באותם הימים ההפלגה לארץ ישראל לא היתה רק סיפור יקר אלא גם ארוך. שישה שבועות ההפלגה ארכה מפרשבורג עד שהאוניה היתה מגיעה לארץ ישראל!

רבי שלמה זלמן כשקרא את המברק חשב בליבו: "אם אני אפליג, אמא תהיה שרויה במתח ובדאגה במשך שישה שבועות ארוכים! היא בוודאי כל הזמן תחשוב: 'מה קורה עם שלמה זלמן שלי? האם הכל בסדר איתו? האם חלילה הוא חולה במחלת ים? האם האוניה מתקרבת ליעדה בזמן? אולי אירע דבר מה חלילה!'".

רבינו חשב: "איך אפשר לעלות לארץ ישראל, אם על ידי מעשה זה אני אגרום לדאגה לאמא? לבטח אמא יהיה לה לישון במשך כל ששת השבועות בהם אשהה על הספינה עד בואי לארץ. לא אוכל לצאת לדרך כשאני משאיר אימא מודאגת עד הגיעי בשלום ליעדי! - הרב קבע נחרצות והתחיל לפרק את המזוודות הארוזות שבהם צרר את כל רכושו.

הרב קרא לנדיב הלב שהעניק לו את הכרטיס והודה לו בחום על הלב הרחב שלו. העשיר ניסה לשכנע את הרב לחזור בו ולמלא את משאת חייו, אבל הרב היה איתן בדעתו ולא הסכים. הצדיק הסביר: "אני באמת ובתמים רוצה לנסוע לארץ הקודש. אני מודה לך על כך שהתמסרת עבורי וביקשת לממש את החלום שאני כל כך שואף לממשו".

"אבל אני לא יכול לעשות זאת בידעיה שאני מצער את אמי ולכן אני החלטתי להישאר כאן!" - הרב קבע נחרצות ושוב חזר והודה לו על המתנה היפה והיקרה שלא הגיעה לשימוש, למרות שכה שאף אליה ... וכך רבינו נשאר במקומו ולא עלה לארץ ישראל כדי שלא להדאיג את אמו. סוף דבר היה שרבינו ואשתו ניספו על קידוש ה'!

מתוך האתר תורתך לא שכחתי- האתר להנצחה, לשימור ולהפצת תורת קדושי השואה

הצדיק רבי דוד ומשה זצ"ל- שמו המקורי רבי דוד בן משה. חי בירושלים ונודע כתלמיד חכם מופלג ודרשן. מעת לעת יצא לחוץ לארץ כשד"ר כדי לאסוף כספים עבור ישיבות ותלמודי תורה. בכל מקום התקבל בכבוד גדול ובמסגרת שליחותו הגיע גם לקהילות היהודיות שבהרי האטלס. התפרסם כצדיק ופועל ישועות. גם כיום, לאחר מאות שנים, יש לו רבבות מעריצים ברחבי מרוקו הנוהגים לערוך הילולה לכבודו. סיפורי מופתים רבים נקשרו בשמו ורבים פנו אליו ונושעו. בתי כנסת ובתי מדרש רבים קרויים על שמו ורבים נוהגים להדליק נר לכבודו בבתיהם. במהלך הדורות התפרסם שמו בכל רחבי העולם היהודי וקדושתו השפיעה על דורות רבים. על פי המסורת, כאשר פרצה גזרה קשה שהפילה חללים רבים מסר רבינו את נפשו ובפטירתו פסקה הגזרה. על פי המסורת נפטר ב-א' בחשוון ד'תתקכ"ב (1171). ציונו בהרי האטלס בכפר תאמסטינה. **אביו: רבי משה.**

○ יפר מר שמעון ו' מתאזנאכת על מעשה שהוא היה עד לו: "אחד היהודים ביקש לקנות פלפל בשוק השחור. באותה תקופה מי שנתפס עם סחורה מסוג זה היה מושלך לבית-הסוהר. המתווך היה מוסלמי וביקש להרוויח ממון רב מהיהודי. הוא קנה מנוצרי אחד מאה ק"ג פלפל שחור ושילם תמורתו מאה ריאל. כשבא היהודי לקנות את הפלפל, המוסלמי אמר לו: 'תן לי שלוש מאות ריאל'. אמר לו היהודי: 'מגיע לך רק מאה ריאל, אם אתה לא רוצה, לא אתן לך כלום'. בסיכומו של עניין שילם היהודי מאה ריאל, שם את הפלפל בעגלה והלך.

המוסלמי התקשר מיד למשטרה ואמר להם: "לכו אל יהודי פלוני- יש לו פלפל". הלכו השוטרים ומצאו את הפלפל בעגלה. אמרו לו: "מאיפה זה?", אמר להם: "רק קניתי עדשים". לקחו אותו למפקח המשטרה. אמר להם המפקח: "תנו לי את השק". המפקח הכניס את ידו ומצא רק עדשים. השוטר אמר: **"יש פלפל"**. היהודי אמר: "מה שיש לי זה עדשים". המפקח אמר: "יש כאן רק עדשים". החזיר ליהודי את השק והוא הלך לביתו. **כשהגיע הביתה שוב נהיה פלפל.** ברגע שבאו אליו השוטרים שוב צעק: "ר' דוד ומשה" ושוב התחלף הפלפל לעדשים.

בשנת ד'תתקכ"ב המצב הכלכלי בא"י היה בדי. הרבנים שלחו שדר"ים לגייס כספים בעבור עניי א"י. בין השליחים היה רבינו שנשלח למרוקו והגיע לנמל העיר מליליה וכשהגיע הבין שגם שם המצב דומה. צרפת כבשה את אלג'יר, והתכוננה לכבוש גם את מרוקו. הסולטן של מרוקו היה זקוק לסכום כסף נכבד אותו השיג ע"י הטלת גזירות על היהודים. בתקופה הקשה הזו עודד רבינו את היהודים לבל תיפול רוחם, נשא דרשות והחל להיות המנהיג הרוחני של יהודי מרוקו, שראו את יכולתו לחולל ניסים ע"י תפילה.

רבינו נהג להסתובב בכל יום שישי בין כפרים שבהם גרו יהודים, כדי לאסוף נדבות לעניי א"י. לצדיק היה עוזר, גוי מארץ ישראל שגדל בביתו והיה יד ימינו בכל מסעותיו מחוץ לארץ. באחד מימי שישי הגיע לכפר אגויים, מקום קבורתו. בהגיעו לשם, שמע שתושבי כל הכפרים באזור היו חולים, יהודים וערבים כאחד, והמחלה גבתה את חייהם של רבים. הצדיק נשא את עינו השמימה ואמר: "ריבוננו של עולם! באתי לכאן בשליחות לאסוף כסף למחייתם של עניי ארץ ישראל, ועתה כולם חולים ואף מתים".

באותה שעה יצאה בת קול מהשמיים ואמרה לו: "אתה תבטל את הגזירה של כל החולים והמתים". ענה רבינו ואמר: **"מקבל אני את מותי בתמורה לחייהם של אחרים"**. הלך לבית העלמין של יהודי הכפר תאמסטינה יחד עם עוזרו הגוי, שם הוא סיפר לעוזרו את אשר עתיד להתרחש, וביקש ממנו שילך מיד אחר כך לכפר ושיספר לרב ולבני הכפר היהודים את אשר אירע ואת אשר ראו עיניו.

לאחר השיחה בין הצדיק ועוזרו, החלו לזרום מים חיים ממעיין שנברא, הרב ירד וטבל במקווה המים, אחר כך לבש תכריכים שהונחו לידו ע"י המלאכים ונכנס לקבר שנכרה במקום. כל אותה העת, עמד עוזרו של הרב ולא האמין למראה עיניו. מיד לאחר שרבי דוד ומשה שכב בקבר נעלמו כל המלאכים שהיו במקום וסייעו בקבורתו. העוזר ראה והחל לצעוק בקול גדול "אדוני! אדוני!".

בעודו צועק, התרוממה לפתע אבן ענקית מתחתית הקבר ואליה הצטרפה אבן גדולה נוספת שמעל לקבר, ושתייהן יחד ירדו אל הקרקע ואטמו את הקבר. לאחר שהעוזר התאושש ממה שראו עיניו ולאחר שהפנים את האמת הקשה, שהצדיק הסתלק ונשמתו עלתה למרומים, חזר לכפר כפי שציווה הרב. כשהגיע לכפר גילה שהתרחש נס וכל בני הכפר שבו לאיתנם.

העוזר סיפר לרב ולבני הכפר את אשר אירע לצדיק ואת אשר ביקש ממנו הצדיק. כשהיהודי הכפר שמעו את הבשורה הם החלו לצעוק תוך כדי שהם מאשימים את העוזר ברצח הצדיק. העוזר התעשת והצליח לשכנע אותם לבוא איתו לבית העלמין כדי שיראו במו עיניהם את השינוי בפני הקרקע. כשהגיעו וראו את שני הסלעים הענקיים שניתקו ממקומם ונחתו במקום אחר האחד ליד השני ומעל המערה חזו מעין מנורת אש, האמינו לדברי העוזר, והבינו שהתרחש נס, והצדיק נפטר כדי לכפר על בני הכפרים. לאחר מכן אירחו בני הכפר אירחו את העוזר בביתם, ולאחר זמן מה חלק מבני הכפר נסעו עם העוזר וליוו אותו עד ירושלים, כשבידיהם כל הכסף שאסף הצדיק רבי דוד ומשה עבור עניי ירושלים וארץ ישראל.

יפרה אחת, שנושעה על ציון הצדיק: "אני בת 52. הייתי חולה מאוד והיו לי הרבה התקפות. אף רופא לא עזר. יום אחד הגיע אלי אחי של אמי ואמר: "אבא הגיע אלי בחלום ואמר **שצריך לקחת אותך לר' דוד ומשה ושם התרופה שלי**". אחי של אמי שהיה צולע סיפר כי גם הוא חלם אתמול את אותו חלום. אולם הוא לא יכל להגיע אלי. אולם החלום חזר ונשנה גם אתמול בלילה, ולכן הגיע אלי. אחי הגיע לביקור ביום שישי ומצא אותי שוטפת את הרצפה לכבוד שבת קודש ואז תפסה אותי ההתקפה.

הוא שאל אותי, אם אני רוצה שיביא לי רופא, אך אמרתי לו שהרופא לא יעזור. אז הוא אמר, שגם הוא בא לספר לי על החלום ושאינו אתרפא מהר, **כי אבא ז"ל הגיע גם אליו ואמר לו, שאקח אותך לר' דוד ומשה ושם אתרפא**. התחלתי לבכות משמחה. הוא חזר למראכש כי הוא מורה ואז אמר לי לבוא אליו בראש חודש כיוון שאז הוא בחופש. בסיכומי של דבר הגעתי לציון הצדיק. בלילה חלמתי, כי אני רואה אשה שאומרת לי: 'קומי אחותי, תלכי לביתך, את בריאה'. התעוררתי בשמחה. בדרך חזרה קיבלתי התקפה והתחלתי לצעוק: **'ר' דוד ומשה, הבטחת שאתרפא!'**

בלילה בחלום הופיע אחי אמי ואמר: 'את פתחת את פיך על הרב דוד ומשה? למה כעסת?' אמרתי לו: 'ההתקפה שבגללה הלכתי, חזרה אלי'. והוא אמר לי: 'אל תכעסי, לאחר ארבעים יום הצדיק יענה לך ויתן לך את התרופה יחד עם הצדיק הרב יעקב אביחצירא זצ"ל בקזבלנקה'. סיפרתי לרב את החלום והוא אמר לי: 'אחרי 40 יום תעלי לבית-הקברות לזיארה. תעשי השכבה לר' יעקב אביחצירא והוא יענה לך בעז"ה'. "וכן עשיתי. בליל הארבעים, בחלומי אני רואה אשה חולה, כשמסביבה יש נשים.

אני אמרתי לה: 'מה יש לך?' והיא אמרה לי: 'מהיום שעשיתי ניתוח ואני חולה. הלכתי לר' דוד ומשה וזה לא עזר לי, אבל הערב ירפא אותי'. בהמשך החלום אני רואה שני רופאים ניגשים אליה ונותנים לה חגורה והתעוררתי. כשחזרתי לקזבלנקה, קיבלתי התקפה, **ישר הלכתי לרופא שלי אולם בחדרו מצאתי שני רופאים אחרים, כפי שחלמתי ואמרו שיעשו לי צילום. הם ראו את הצילום, ואחד מהם אמר לשני: 'היא צריכה רק חגורה'**. אותה החגורה, שראיתי בחלום. ומאז אני בסדר עם החגורה הזו, וכל ההתקפות נעלמו".

פעם היה עשיר גדול במרוקו, שמכר סחורה, שאסור למכור. הלשינו עליו, והשלטונות תפסו את הסחורה שלו – שקים של תה, סוכר וכו'. סגרו לו את חנותו העצומה שהייתה גדולה כמו סופרמרקט. קשרו אותו ולקחו אותו לבית הסוהר. אישה זקנה באה אליו, אמרה לו: "תשמע, קח את הנר הזה, תדליק אותו. תגיד **'רבי דוד ומשה, תעזור לי'**". אמר העשיר: 'אם הצדיק יעזור לי ולא יקרה לי שום דבר – אתרום חצי מהסחורה שלי לצדיק, ואעשה לו כביש לקבר'.

למחרת השומרים פתחו את החנות שלו, **באו אל שקי התה – מצאו בהם שעורה, חיטה וקמח, שהיה מותר למכור**. חיפשו, חיפשו, לא מצאו כלום גם אחרי שקרעו את כל השקים. פנו אליו ואמרו לו: 'אנחנו מבקשים ממך סליחה'. בלילה בא הצדיק בעצמו אל העשיר, אמר לו: **'תדע לך, אני הצלתי אותך. עכשיו תלך, תפתח את החנות שלך ותמצא את הסחורה כמו שהיא הייתה – עם התה והסוכר'**. ובאמת, פתח העשיר את החנות, ומצא את הסחורה המקורית שלו".

יפר מר מסעוד פ' מקאסבה תאדלה: "הייתי בציון הצדיק הרבה פעמים. הנשים בליל ההילולה היו שמות על הציון טבעות מזהב ללא שמירה ולמחרת לוקחות אותן. הכוונה, שבטבעות ישאבו מהקדושה של הצדיק. **קרה וילדה אחת ראתה את הטבעות, חשקה ולקחה את אחת הטבעות**. ברגע שלקחה את הטבעת, היד שלה התייבשה במקום, והיא החלה לצעוק מכאב ופחד. היד שלה נסגרה, ואי אפשר היה לפתוח אותה עד שבא הגזבר וביקש מהצדיק, שיסלח לה, ואז היד שלה נפתחה והטבעת נפלה מידה!". היא מיד ביקשה סליחה על המעשה שעשתה.

ציון הצדיק לא היה ידוע במשך תקופה ארוכה. הגויים ביקשו פעם אחת לסלול כביש באחד הכפרים שבמהלכה התגלתה המצבה. מאחר והציון של רבינו הפריע לסלילת הדרך, הם ביקשו לרסק את הציון. בדרך פלא כל טרקטור שניסה להיזיז את המצבה, היה נעצר באופן פלא מספר מטרים לפני הציון. הם היו מזמינים מומחה שיבדוק מהי התקלה ומדוע הטרקטור נעצר- אולם המומחה לא מצא שום סיבה לדבר.

בלילה הצדיק התגלה בחלום למספר אנשי עירו ואמר להם: "דעו לכם, אני ר' דוד ומשה. עליכם לבוא לשם, לבנות את הקבר וכל מה שתרכו - תקבלו". אנשי העיר כמובן מיד עשו כפי שהצדיק הורה להם. מאז רבים פוקדים את ציון ונושעים באופן פלא. עקרות ששנים רבות לא זכו לילדים, ברגע שהלכו והתפללו על ציון הצדיק- נפקדו. חולים רבים שהרופאים התייאשו מהם- התרפאו, ובעיות שונות נפתרו באופן פלא.

יפר מר מ"מ מארבע טוגאנה: "פעם לקחתי את בני לירושלים לבקר את אמא שלי בבית-הרפואה. הבן שלי חמק מידי ורץ באמצע הכביש. באותו הרגע רגע הגיחה משאית שנסעה במהירות לעבר הבן.

צעקתי בכל כוחי: "ר' דוד ומשה, תציל את הילד שלי! תציל את הילד שלי!". המשאית נסעה במהירות ולצערי הרב דרסה את הילד. הוא שכב על הכביש ואני זועק לר' דוד ומשה שיציל את הבן שלי. למרבה הפלא הילד קם בריא ושלם כאילו דבר לא אירע".

יפרה גב' רחל פ': "ליד הציון של הצדיק כל אחד שם טבעת, שעון ועוד חפצים יקרי ערך. הכוונה היא שבטבעות ישאבו מהקדושה של הצדיק. אישה אחת קנתה טבעת יקרה עד מאוד במחיר של אלפיים שש מאות ל"י.

ערבי אחד שלא התגורר בסביבה הגיע וגנב את הטבעת. הערבי הגיע לביתו ומאור עיניו נלקח ממנו. הוא החל לצעוק זעקות אימה ואמר שהוא עיוור. בני משפחתו אמרו לו: "תגיד, גנבת משהו?" ענה להם: "לא".

לאחר מכן כשראה את מצבו הודה ואמר: "גנבתי טבעת". שמו לו את הידיים מאחורי הגב ולקחו אותו חזרה לקברו של ר' דוד ומשה. לקחו כבש וביקשו מהצדיק מחילה, הגנב החזיר את הטבעת ומאור עיניו חזר אליו כבראשונה והיה קידוש שם שמיים עצום באותו זמן".

פעם אחת נסע אדם אחד עם אביו מהכפר אימגראן לתאודאנת. בדרך ירד שלג בגובה של שלושה מטרים. הרכב שקע בשלג והדלק נגמר. היות והם נתקעו סמוך לציון הצדיק, האבא הלך והביא בקבוק מלא מים מן הקבר. הם שמו את המים ברכב, הניעו אותו ולמרבה הפלא הם הצליחו לנסוע! שלושה ימים ללא דלק עד שהגיעו לעיירה.

הגאון הרב יוסף ענגל (אנגל) זצ"ל – לפני לידתו של רבינו ביקר רבי מאיר מפרמישלאן בטרנוב ואמר לאביו כי עתיד להוליד בן שיאיר את עיני ישראל בחכמת תורתו. נולד ב-ב' ראש חודש טבת ה'תר"ט (1858) בעיירה טרנוב שבפולין. מגיל שמונה עד שנים עשר למד אצל הגאון רבי דב בער שיינקל. לאחר מכן למד בכוחות עצמו. בתקופת נעוריו למד עם חברותו ומדי יום ביומו למדו שמונה שעות רצופות. תלמידי חכמים מופלגים באו לבית אביו כדי להתפלפל עם רבינו. מגיל שנים עשר ועד שנכנס לחופה בגיל תשע עשרה חיבר אחד עשר חיבורים, ביניהם חידושים ופולפולים על סוגיות הש"ס וביאור שלם לתנ"ך. חיבורים אלו אבדו.

לאחר נישואיו ישב בעיר בנדין ללא אזרחות רוסית, דבר שגרם לכך שהלשינו עליו. במהלך מלחמת רוסיה-יפן בשנת ה'תרס"ו (1906) לאחר שהולאם הבניין שבו השקיעה אשתו את רוב כספם עברו לקראקוב. בתחילה שימש כדיין אך עד מהרה התמנה לאב"ד. בשנת ה'תרע"ד (1914) בעקבות מלחמת העולם הראשונה עבר לווינה שבאוסטריה. גילויים רבים ראה בחלומות בחכמת הקבלה וחזיונות מהעתיד וכתב על כך שמונה ספרים. גאון בנגלה ובנסתר. בקי בתלמוד הירושלמי והבבלי ובמכמני התורה. ענוותן מופלג. מיעט באכילה. כאשר קרב זמן פטירתו שמעו אותו ממלמל: "הקב"ה יודע שלא נהייתי אפילו באצבע קטנה". נפטר ב-א' בחשוון ה'תר"פ (1919). חי כ-60 שנים.

סבו (מצד האב): רבי הרציל (היה מופלג בנגלה ובנסתר). **אביו:** רבי יהודה (הנגיד הגביר התורני המופלג בתורה). **אימו:** מרת לאה שטיגליץ. **אשתו:** מרת איטה (בת רבי משה קליינר מבנדין). **בתו:** בתו היחידה (נישאה לרבי יצחק מנחם מורגנשטרן, נכד הרבי מקוצק). **מרבתי:** האדמו"ר רבי חיים הלברשטאם מצאנז, הגאון רבי דב בער שיינקל. **מתלמידיו:** רבי יוסף חיים דוד רייך מבנדין (היה אצלו כבן בית במשך 25 שנים). **חברותו:** הגאונים רבי שמואל ענגל (אב"ד ראדומישלאן), רבי מאיר אריק (בתקופת נעוריו). **מספריו:** **גילויי הש"ס** – חידושים על התלמוד הבבלי והירושלמי בסדרים זרעים, מועד, נשים ונזיקין. **ילקח טוב** – חקירות תלמודיות. **אתון דאורייתא** – חקירות תלמודיות. **בית האוצר** – מושגים תלמודיים ותורניים. **גבורות שמונים** – 80 תירוצים על קושיה אחת. **שבעים פנים לתורה** – 70 תירוצים לסתירה תלמודית. **יאוצרות יוסף** – חידושים על שו"ע ו"ד. **ישארי יוסף** – חידושים על קידושין. **בן פורת** – שו"ת. הגאון רבי שמואל וואזנר זצ"ל העיד כי בצעירותו ראה בבית רבינו כ-90 חיבורים תורניים בכתב ידו ונשאר מהם מעט.

כדו כתב שמתוך רגילותו לכתוב את חידושיו בכל ימות השבוע, היה לעתים כותב באצבעו באוויר, בשבתות וימים טובים, כשעיניו תוהות באוויר! הנהגתו זו חזרה בשעת גסיסתו. למרבה הפלא, רבינו היה רגיל לעשות כן אפילו כשהיה ישן.

הגאון ר' יצחק הוטנר זצ"ל סיפר, שבדידה הו' עובדא, כשהיה בעיר קראקא והוא צעיר לימים, אביו לקח אותו בשבת בבוקר אחרי התפילה לביתו של רבינו, לאחל לו 'גוט שבת'. הרבנית יצאה החוצה ואמרה כי הרב חוסף תנומה ואי אפשר להיכנס. האבא ביקש שירשו לו להיכנס עם בנו למען יראה כיצד ישן גדול בתורה. כשנכנסו התגלה לעיניהם מחזה נהדר – רבינו יושב על כיסא וישן והיו ידיו פועלות כמי שכותב (אלה תולדות יוסף)

כאשר רבינו נפגש עם הרה"ק מבלאזשוב זצ"ל, הרה"ק מבלאזשוב רצה להשמיע בפניו איזה דבר חידוש. התחיל לחשוב איזה חידוש יוכל לחדש לו. החליט כי בגין מכיוון שרבינו מנכדי ה'בני יששכר' ישמיע לו חידוש מזקינו הקדוש, שבוודאי לא ידוע לו. כאשר סיים את החידוש ללא הזכרת שם, רבינו הגיב כי הדברים כתובים ב'בני יששכר', תוך שהוא מוסיף: **"תאמינו לי שכל דברי ה'בני יששכר' שמורים בזיכרוני"**.

כשרבינו הגיע בפעם ראשונה למושב בית-הדין בקראקא מצא את הראב"ד הישיש הגאון רבי יוסף לדרברגר זצ"ל יושב בראש ולפניו יושבים יתר חברי הבי"ד. רבינו התיישב בקצה השולחן והקשיב לדיון שעליו דנו. בהתחלה לא נשמעה שום תגובה מפיו. אולם כשהתעורר לאחר מכן ויכוח בין הדיינים, השמיע את חוות דעתו. לפתע האב"ד הישיש קרא לרבינו ואמר: "רבי יוסף, הלוא ידיעותיכם עולות בהרבה מידיעותינו, בואו וישבו במקומי – נתחלף!". רבינו כמובן סירב ואיחל לראב"ד שיאריך ימים על ממלכתו. הראב"ד התרגש, עמד מכסאו והכריז: **"גוזרני עליכם לשבת בראש ואני על מקומכם אשב"**.

בצעירותו רבינו גר בעיר טורנא. שם למד בקלויז דחסידי צאנז שהיה ידוע לשם ותפארת. ישבו שם הרבה תלמידי חכמים יגעים בתורה. רבינו למד שם כי היה בשורשו חסיד צאנז. אחרי חתונתו, בגלל שחותנו היה מחסידיו של הרה"ק בעל ה'אבני נזר' מסוכטשוב זיע"א, הסתופף הרבה בצל קדשו. כשלמד בעיר טורנא הגיע לשם הגאון רבי יוסף שאול נתנזון, ה'שואל ומשיב' זצ"ל. לומדי הקלויז שטחו לפניו את שאלותיהם בלימוד התורה. לכולם השיב על אתר, אבל כשבא אליו הגאון רבי יוסף והרצה בפניו את קושייתו ה'שואל ומשיב' השתומם מהקושיא העצומה. הוא ציוה עליו לבוא אליו הביתה לאחר שיעיין בדבר. כשיצא מהבית המדרש, אמר לסובבים: "רואה אני שהתורה עוברת אל החסידים". (מפי ספרים וסופרים להגרא"ד פרידמן)

פעם אחת כשרבינו והגאון האדיר ר' מאיר אריק זצ"ל היו בדרך, מישוהו הציע איזה שאלה בפניהם. ר' מאיר הקדים להביא ראייה מפורשת מן הירושלמי שמובא בתוספות. מכיוון שרבינו שמע את המילה 'ירושלמי'... כאב לו הדבר והצטער מפני שידע את הירושלמי בעל פה. ויהי אך הניח ראשו על ידו ונשען על מקלו – הרהר קימעה, והכריז... אה, אה... ודברי הירושלמי התחילו קולחים מפיו בלשונם!

האדמו"ר רבי ישראל שפירא זצ"ל מבלז'וב- נולד בעיר ריישא שבגליציה בחודש מרחשוון ה'תר"ן (1889). מילדותו הגה בתורה בשקידה ובדבקות ובגיל בר מצווה כבר הוסמך לרבנות. בתחילת דרכו התמנה לראשונה לרבנות בעיר פרוכניק שבגליציה. עם פטירת אביו בשנת ה'תרצ"ב (1932) ויתר רבינו לאחיו רבי אליעזר שפירא על הנהגת החסידות והמשיך את דרכו בעיר איסטריק, שם כיהן כרב וכאדמו"ר.

בעת מלחמת העולם השנייה הנאצים ימ"ש רצחו את אשתו, בתו, חתנו ונכדתו בת השנתיים הי"ד. אולם רבינו הפגין ביטחון מלא בבוא וחיזק את היהודים שעמם שהה במחנה ינוב שליד למברג ובמחנה ברגן בלזן. זמן קצר לאחר סיום המלחמה התגורר בבריסל שבבלגיה. לאור הפצרות חסידי היגר לארה"ב, בתחילה התגורר בווייליאמסבורג ולאחר מכן עבר לבוור פארק, שם הקים את בית המדרש של חסידי בלאז'וב ונטל על עצמו להחיות מחדש את החסידות לאחר שנכחדה בשואה. למעשה התמנה לאדמו"ר השלישי בשושלת חסידות בלאז'וב. ברבות הימים הוכר כאחד מגדולי האדמו"רים בדורו. נמנה עם חברי מועצת גדולי התורה של אגודת ישראל. הגה בתורה בשקידה עצומה, בקדושה ובטהרה, קיבל כל אדם בסבר פנים יפות ומאירות וזכה להערצה מכלל ישראל על זרמיו השונים. ניחן בטוהר מידות ובאצילות נפש. ביקר פעמים אחדות בארץ ישראל והמונים הגיעו להתברך מפיו. נפטר ב-א' מרחשוון ה'תש"ן (1989). חי כ-99 שנים. ציונו בהר הזיתים בירושלים. את מקומו מילא בנו החורג האדמו"ר רבי צבי יהודה שפירא (לשעבר קושיצקי), שכיהן גם כנשיא כולל גליציה.

סבו (מצד האב): האדמו"ר רבי צבי אלימלך (בעל 'צבי לצדיק', מייסד חסידות בלאז'וב והאדמו"ר הראשון בשושלת). **אביו:** האדמו"ר רבי יהושע (בעל 'קרבן יהושע', רב העיר ריבוטיטש והאדמו"ר השני בשושלת חסידות בלאז'וב). **אימו:** מרת ציפורה דוכנר (בת רבי יעקב דוכנר מדלוטין). **נשותיו:** מרת פרל הי"ד (זיווג ראשון- בת רבי שלום דוד מד'בנה; נרצחה בשואה), מרת ברוניע מלכיור קושיצקי (זיווג שני- בת רבי משה מנחם מלכיור). **ילדיו:** האדמו"ר רבי מאיר (האדמו"ר מבלאז'וב בארצות הברית), רבי אברהם, רבי נפתלי, רבי יהושע, רבי אלימלך, רבי צבי אלימלך, מרת חיה, מרת רחל, מרת שרה. **בנו החורג:** האדמו"ר רבי צבי יהודה שפירא (לשעבר קושיצקי, מילא את מקומו באדמו"רות). **מרבותיו:** האדמו"רים אביו רבי יהושע, רבי ישכר דב רוקח מבעלזא. **מספריו:** **ישראל סבא-** דברי תורה, חסידות ודרשות.

כאשר רבינו הגיע לארצות הברית, הדבר הראשון שביקש הוא לעשות היה להקים בית-מדרש. לצורך הקמת והחזקת בית-המדרש ערך הרבי 'דינר'. כאשר נהוג ומקובל באמריקה לערוך מפעם לפעם מסיבת מלווה מלכא לצורך החזקת המוסדות, ובמהלך המסיבה נערך 'דינר' גדול, בו תורמים כל הנגידים סכומי עתק לצדקה. היה זה ה'דינר' הראשון שנערך באמריקה לטובת מוסדות בלאז'וב – אך גם האחרון! הסיבה שהיה אותו 'דינר' המגבית הפומבית האחרונה שערך הרבי, נעוצה במקרה קטן ופשוט, שקרה מספר ימים ספורים לאחר אירוע הדינר, שנחל הצלחה אדירה, והכניס הון רב לטובת בניין בית-המדרש. כשיצא הרבי בימים שלאחר הדינר לדרכו ברחובה של עיר, הגיע למעבר חצייה כאשר הרמזור הראה כי כעת עליו להמתין ולא לעבור את הכביש.

והנה בעודו עומד וממתין על שפת המדרכה, רואה הוא למולו בעבר השני של הכביש יהודי מקומי ממכריו ואוהדיו, שאף הוא המתין כמוהו על הרמזור שיתחלף כדי לחצות את הכביש מנגד. אולם תיכף כשראה אותו יהודי את הרבי מרחוק, נעמד מהסס מעט, הוא החוויר והראה סימני בושה וחוסר נעימות, והמתין עד שיחצה הרבי את הכביש. בהגיע הרבי הקדוש סמוך אצלו, ניגש מיד בפיק ברכיים והתנצל מאוד על שלא היה ביכולתו להגיע אל הדינר הגדול... "אכניס את הצ'ק מאוחר יותר!" הבטיח האיש, והרבי הודה לו מקרב לב ובהארת פנים כדרכו בקודש. כשחזר הרבי לביתו היה נסער ביותר, ואמר: **"כל העסק הזה לא בשבילי! אם כתוצאה מן הדינר חשים אנשים אי נעימות לעבור על ידי ברחוב, אינני צריך את כל זה! איני מסוגל להפריע לאנשים לחצות את הכביש ברגיעות ובנעימות!"**. ואכן את פקודתו שמרה רוחו, הוא לא ערך יותר מעולם שום דינר, ומלבד בית מדרשו שהחזיק שם לא הקים שום ישיבה או תלמוד תורה וכיוצא בכך, ועמד על כך בתוקף שלא להקים שום 'מוסדות' שתיפול החזקתם על אנשים אחרים... כשנשאל פעם על ידי אמריקאי מקומי: "אם אין לכם שום 'מוסדות' על מה אתם נקראים רבי?" – ענה הצדיק על אתר: **בשביל לעזור לאנשים, ולא בשביל להקשות עליהם!...**

בהגיעו פעם להשתתף בשמחת 'ברית מילה' שהוזמן אליה, שמח לפגוש שם את רעהו האדמו"ר מרדכי שלמה פרידמן מבויאן זצוק"ל, שהוזמן אף הוא להשתתף באותה שמחה. בעל הברית שראה לפניו את שני הצדיקים מגדולי הדור, לא ידע להשית עצות בנפשו, **למי יכבד בסנדקאות?** הוא ניגש אפוא בדחילו ורחימו אל שני הצדיקים שישבו יחדיו ושוחחו באהבה ורעות כדרכם של צדיקים, ואמר **שהיות ושניהם חשובים מאוד לפניו, אין הוא יודע להכריע למי לתת הסנדקאות, ולכן יחליטו הצדיקים בעצמם מי ביניהם יהיה הסנדק.**

הצדיקים הסתודדו ביניהם דקות אחדות, כשכל אחד מהם מתעקש לכבד את רעהו, כל אחד טען שחברו חשוב יותר ממנו ולו יאה כיבוד זה! – לפתע קם הרבי מבלז'וב ואמר אל הרבי מבויאן, **הרי הכל מודים ש'סידור קידושין' גם הוא כיבוד חשוב... אם כן קחו אתם אפוא את הסנדקאות, ואני אקח את הסידור קידושין!** הכל נענו בבת שחוק לשמע דברי קדשו, כי כבר היה זקן ושבע ימים, ואילו הרך הנימול זה עתה נולד... אך הרבי מבויאן קיבל את דבריו ברצינות, ושימש בסנדקאות באותה ברית. למרבה הפלא האריך הרבי הקדוש מבלז'וב ימים רבים כנודע, שנפטר בהיותו קרוב לגיל מאה שנים, ובהגיע עת חופתו של אותו הבן היה הבלז'ובער המסדר קידושין בחופתו, לשמחת לב כל המשפחה שזכרו היטב את דברו בברית המילה!

בהיותו כבר למעלה מגיל שמונים, אמר פעם לאדם שהזמינו לברית מילה, ונבצר ממנו להשתתף בשמחתו: **"לא יכולתי להגיע אל הברית, אבוא בלי נדר לבר המצווה!"**. ואכן כעבור שלוש עשרה שנים, השתתף בשמחת הבר-מצווה, כפי שהבטיח! הוא חי תמיד עם אמונה פשוטה ותמימה, ולא האמין בטבעיות העולם ובהסתכלות אנשית שאדם זקן הוא קרוב נוטה למות... רק הכל בידי שמיים!

האדמו"ר הרב ישכר דב בעריש הכהן טורנהיים מוואלבראז זצ"ל- נולד בשנת ה'תקס"א (1801) בפיטרכוב. כשהיה כבן שמונה שנים בלבד התייתם מאביו. משחר נעוריו ראו כי לגדלות נוצר. בהגיעו לפרקו החסיד רבי אברהם צבי זצ"ל מוואלבראז לקח את רבינו לחתן עבור בתו היחידה. סירב ליהנות מכספי החסידים ואת פרנסתו מצא מחנות שניהלה אשתו. מיד לאחר נישואיו רבינו ביקש רשות מבני ביתו ונדד לגלות למקום תורה בעיר זגרזש, שם למד תורה מפי הגאון החסיד רבי שלום צבי כץ זצ"ל. לאחר כשנה חזר לוואלבראז. כעבור זמן קצר נפרד שוב מביתו ונסע לעיר קאמינסק, שם למד אצל הרה"ק רבי חיים מוואלברום זיע"א. בנוסף נהג להסתופף בצל הרה"ק האדמו"ר רבי ישכר בער מרדושיץ זיע"א. בשנת ה'תרכ"ב (1862) לאחר פטירת רבו רבי אלעזר הופשטיין מקוז'ניץ רבים הגיעו לרבינו וביקשו את עצתו וברכתו ורבינו החל לשמש כאדמו"ר מוואלבראז. סיגף את עצמו בתעניות והיה צם משבת לשבת.

לא היה נכנס לישון. כשחטפתו שינה היה מכניס את רגליו בכיור מים קרים לבטל את השינה וכך למד תורה לשמה. קדוש, גאון וחסיד. כל ימיו ישב על התורה והעבודה. שלח סכומים עצומים לעניי ארץ ישראל. נהג לקדש על כוס מארץ ישראל. ביתו היה פתוח לרווחה לעניים ולכל אדם. מלומד בניסים. בשבת היה מאכלו מעט מן המעט. בעל רוח הקודש. רבים פנו אליו ונושעו. היה מקבל את האנשים משעה עשר בלילה עד חצות. אלו שלא זכו להיכנס אליו מפאת הדוחק העצום היה מקבל אותם בעלות הבוקר לפני התפילה. כל חייו עבר לפני העמוד במשך כל התפילות הן בימי חול והן בשבתות ובחגים. היה קורא בתורה בעצמו. גם בשנותיו האחרונות בעת חוליו כשהרופאים אסרו עליו לעשות כל דבר הכרוך במאמץ גופני בכל זאת לא שמע לדבריהם ועבר לפני העמוד. ענוותן מופלא. הרבה מאוד באמירת תהילים. השתוקק מאוד לעלות לארץ ישראל ואפילו קנה חלקת אדמה בירושלים אבל משמיים לא סייעו בעדו. ידע את מועד פטירתו. לפי המקורות המרכזיים נפטר ב-א' בחשוון ה'תרל"ח (1877), ויש מסורת המציינת ב' בחשוון. חי כ-76 שנים. על פי צוואתו הובילו את גופו הטהור לפיטרכוב מרחק ט"ו פרסאות על הכתפיים ושם נקבר. קודם פטירתו אמר שכל מי שתהיה לו צרה וישתטח על קברו יוושע בכל משאלות ליבו. גם היום רבים נושעים בתפילתם בציון.

אביו: הרה"ק רבי משה. **אימו:** מרת בריינדיל. **אשתו:** מרת אסתר מלכה (בת רבי אברהם צבי מוואלבראז). **ילדיו:** האדמו"ר רבי יעקב משה (ממלא מקומו בוואלבראז), האדמו"ר רבי עקיבא מאיר (אדמו"ר בליקובה), רבי שלמה יצחק (עלה לארץ ישראל), רבי יוסף שלום, רבי מיכאל אהרן (נפטר בחיי אביו), מרת נחמה (נישאה לרבי פלטיאל צבי וולף); נוסף עליהם בן ובת שנפטרו בילדותם. **מרבתי:** האדמו"רים רבי ישכר בער מרדושיץ (הסבא קדישא), רבי חיים מאיר יחיאל שפירא (רבו המובהק, השרף ממוגלינצא), רבי אלעזר הופשטיין מקוז'ניץ, רבי חיים מוואלברום (אב"ד קמיינסק-וואלברום ומחבר 'זיכרון חיים'), רבי מאיר הלוי רוטנברג (בעל 'אור לשמים'), רבי שלום צבי כץ (מבכירי חבורת פשיסחא ורב זגרזש). **מספריו:** **עבודת יששכר**- על התורה **יאמרי נועם**- מדברי תורתו **יסדר הזמנים**- מדברי תורתו **יאמרי בינה** **אוהל יששכר**- ספר שנכתב על רבינו ותולדותיו.

בעיר סקרנביץ היה גר אחד משרי המלך באחוזה מפוארת. במשך שנים רבות ספק החצר היה יהודי. לימים השר נסע למדינת הים, שם מצא גויה משכלת שמצאה חן בעיניו. הוא ראה כי היא חכמה ולכן הציע לה לבוא לנהל את משק ביתו והיא הסכימה לכך. כשהשר חזר לביתו, הדבר לא נעם לאשתו, אבל בלית ברירה נאלצה להסכים להסדר החדש. כאשר אשת היהודי באה לבית השר ובידה המזון לכלכלת הבית, המשרתת הודיעה לה כי מהיום והלאה עליה לפנות אל מנהלת הבית. האישה ניגשה אל מנהלת המשק שהגיעה, בירכה אותה לרגל תפקידה החדש ומסרה את המזון שהביאה. מנהלת המשק החדשה שקלה את המזון ומצאה כי הסחורה חסרה ממשקלה. היא כעסה על היהודי ורצה בבהלה אל השר וסיפרה שהיהודי ואשתו מתעשרים על חשבונם והם לא מספקים את כמות המזון שהם אמורים לספק. אשת היהודי הצטדקה והתנצלה בבכי וסיפרה שלא בה האשמה, כך נרכשה הסחורה הישר מהסוחר הסיטונאי. אבל המנהלת הכריזה: "אני לא רוצה יותר שכף רגלכם תדרוך בבית זה".

כדי לתת תוקף להוראתה היא הורתה למשרתי הארמון שלא יתנו רשות כניסה ליהודי ואשתו. היא בעצמה נסעה לעיר. כאשר ראתה שם חנות גדולה של יהודי אחר היא הזמינה אצלו את כל צרכי הבית. בעל החנות ידע מה שאירע אבל הבין שאם הוא לא ימכור לה, היא תקנה במקום אחר. הוסכם ביניהם שהוא ישלח לארמון הכל ובכל חודש היא תשלם לו עבור הסחורה. כשאשת היהודי ראתה את מצבה, היא ניגשה לרבינו כדי לשתוח לפניו את בקשתם וצערם. היא ידעה כי איש אלוקים הוא. שעת קבלת הקהל היתה בחצות לילה. האישה נכנסה לרבינו. בחדר הרבי עמדה ככל הנשים מאחורי מחיצה שהפסיקה בינה לבין הרבי. היא פרצה בבכי קורע לב וסיפרה מה קרה לה.

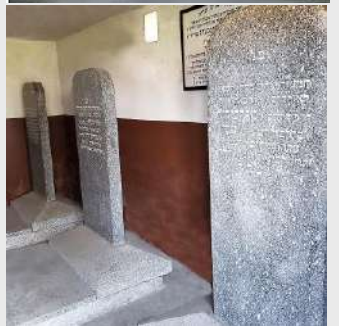
כאשר היא סיימה את דבריה הרבי אמר לה: "אותה מנהלת לא תנהל עוד את הבית". האישה התחילה לבכות יותר וטענה כי רק לפני זמן מועט התחילה לנהל את הבית. הרבי השיב בשנית: "כבר אמרתי שהיא לא תהיה יותר מנהלת הבית". האישה שבה לביתה. באותה לילה השר התעורר בפחד. הוא ראה בחלום את המנהלת החדשה שהביא עומדת סמוך למיטתו כשסכיך גדולה בידה ורוצה להורגו. השר כתב מיד פתק למנהלת החדשה והורה לה לעזוב מיד את ביתו והוא יצא מהבית. בבוקר המנהלת קראה את המכתב. רועדת ובוכיה פנתה לידידיה שידברו עם השר שברך בינתיים לוורשה ויבקשו ממנו לחזור מהחלטתו לנשל אותה ממשרתה. השר השיב להם כי הוא חושש להיות במחיצה אחת איתה. הוא סיפר את דבר החלום. הם ניסו לשכנע אותו כי מדובר בחלום ולא יותר. השר הודיע בפסקנות כי יתן לה סכום הגון ובלבד שתעזוב את ביתו. לא היתה בידה ברירה אחרת והיא חזרה לעיר מולדתה. השר שב לביתו ואשת השר מיהרה להזמין את הספק הותיק שימשיך בעבודתו כמקודם ולבית היהודי היתה הרווחה כאשר אמר רבינו. (מעובד מתוך 'אוהל יששכר')

קרדיט תמונה: Yeshivatitri Wikimedia Commons | CC BY-SA 2.5 - עבר עיבוד

האדמו"ר רבי יוסף אונגאר זצ"ל מדומברובה- נולד בשנת ה'תקנ"ח (1798). כבר בילדותו ניכרו בו כישרונותיו. היה חשוב בעיני החוזה מלובלין. את עיקר תורתו קיבל בצעירותו מאביו, שהיה גדול בתורה ומילא כריסו בש"ס ופוסקים. לצד לימוד הנגלה החל להתקרב לגדולי החסידות ולספוג מהם את דרכי עבודת ה'. עוד בהיותו כבן 7 שנים, בא בקשרי שידוכין. בשנת ה'תקע"ה (1814) בצום גדליה התחתן. לאחר נישואיו התגורר בקוז'ניץ והסתופף אצל חותנו, שממנו למד תורה בנגלה ובנסתר. בהמשך נתמנה לאב"ד בקוז'ניץ ושימש ברבנות העיר במשך שנים רבות. בתקופה זו התפרסם כת"ח ומגדולי תלמידיהם של צדיקי פולין. ב-ז' שבט ה'תר"ו (1846) נפטר אביו. לאחר פטירתו עבר לדומברובה וקיבל את הרבנות במקום אביו. במשך עשרות שנים הנהיג את הקהילה ואת עדת החסידים. התפרסם כמקובל וכבקי גדול בחכמת הנסתר. רבים נהרו אליו לקבל את ברכתו ועצתו. סיפורי ישועות ורפואות נקשרו בברכותיו. לצד מעמדו נודע בענוותנותו ובפשטות הליכותיו. במשך חייו סבל ייסורים רבים, אולם המשיך בהנהגת קהילתו. נפטר ב-ב' חשוון ה'תרל"ז (1876). חי כ-78 שנים. ציונו בדומברובה.

סבו (מצד אביו): הצדיק ר' צבי הירש (התפרנס ממסחר היין. החוזה מלובלין העיד עליו כי בשעה שמדד יין לקונים, ייחד ייחודים עילאיים כמו שייחדו הראשונים בשעת התפילה). **אביו:** האדמו"ר ר' מרדכי דוד. **אמו:** מרת חיה שרה. **אשתו:** מרת גיטל (בת הרה"ק ר' משה אליקים בריעה הופשטיין מקוז'ניץ [בעל באר משה] בן הרה"ק רבי ישראל הופשטיין [המגיד מקוז'ניץ]. נישאהו בצום גדליה ה'תקע"ה [1814]). **ילדיו:** הגאון ר' ישראל אלימלך מזאבנא, מרת מירל גאולה (נישאה לרה"ק ר' מאיר רובין מגלאלוב). **חתניו:** הרה"ק ר' יהודה הכהן הארטשטיין-רפפורט. **מרבותיו:** האדמו"רים אביו, ר' מרדכי דוד, הרה"ק ר' יעקב יצחק הלוי הורביץ (החוזה מלובלין), הרה"ק ר' אשר ישעיה רובין מרופשיץ, הרה"ק ר' ישכר דב מרדושיץ-ברון (הסבא קדישא), הרה"ק ר' חיים מאיר יחיאל שפירא (השרף ממוגלינצא) והרה"ק ר' משה אליקים בריעה הופשטיין מקוז'ניץ (בעל באר משה).

במשך הזמן יצאו לו מוניטין בעולם כבעל מופת נפלא שגזר אומר ופעל ישועות כבירות לאנשים שהיו צריכים תשועה. אחד מחסידיו הרה"ח ר' משה יהודה ביגלייזן חלה קשות. הוא שלח פתקא לרבינו והצדיק השיב במכתב בו מבטיח לו רפואה במהרה, כשהוא מוסר לו בתוך הדברים: "כעלות המנחה נתקבל מבוקשך". מיד אחרי כן התרפא והבריא בשלימות. אבל לא ארכו הימים, והוא בלם פיו מלהבטיח ישועות עקב מעשה שהיה: היו שני חסידים שנהגו לנסוע לצדיק הרב אריה לייב ליפשיץ ה'אריה דבי עילאי'. כששמעו אודות רבי יוסף, הם התחילו לנסוע לדאמבראווא והפסיקו לנסוע ל'אריה דבי עילאי'.

פעם אחת ה'אריה דבי עילאי' שאל את משמשו: "איפה הני תרי אינשי?". השמש ענה: "הרבי יודע כי קמו כעת רביים חדשים עם מופתים והם מושכים את הקהל להפרד מרבותיהם ולהדבק בהם". כששמע זאת ה'אריה דבי עילאי' הוא כעס. עמד שם איש אחד מדאמבראווא האיש הלך וסיפר את הדבר לרבינו. הצדיק נסע תיכף ומיד עם עשרה אנשים כדי לרצות את ה'אריה דבי עילאי' ולהפיס את דעתו. כשרבינו הגיע לשם הוא דיבר עם ה'אריה דבי עילאי'. בתוך דבריו אמר לו: "הנה היו לי ארבעה רביים ומכל אחד מהם למדתי דבר מה. עם כל זה אם הדבר אינו מוצא חן בעיני כבוד מעלתו, אז אניח את שרביט ההנהגה". ה'אריה דבי עילאי' התפייס עם רבינו ואמר: "חס ושלום, חס ושלום, השטן רצה לעשות פירוד בין רעים כמונו, אשר אביכם היה ידיד נאמן לנו ומה טוב עשיתם שבאתם להשוות את הדבר על צד היותר טוב". בכל אופן מאז רבינו השתמט ומשך את ידו ככל האפשר מלהעניק ישועות ומופתים.

הרה"צ רבי משה מקשאנב (בן הרה"ק רבי דוד מקשאנב זי"ע) שהיה חתן הרה"ק רבי ישראל אלימלך (בן הרה"ק רבי יוסף) העיד שראה פעם שבאה לרבינו אשה שנפטרה מכבר, והיתה מלובשת בבגדי כבוד. זמן מה לאחר זה הרהיב עוז בנפשו והביע תמיהתו לרבי יוסף: "מאין לאישה מתה מלבושים כאלה, והלא נקברה בתכריכים ולא בבגדים?", רבינו דחה אותו ואמר: "לא מעלה ולא מוריד שתדע את העניין עכשיו. במרבית השנים תבין אותו מעצמך".

הדיין מזאבנא הגאון ר' ראובן שהיה עד ראה סיפר: פעם בליל ראשון של חג סוכות עוד לפני שרבינו הגיע לסוכה נכנס לשם כלב גדול וישב במקום המיועד לכסאו של רבינו. החסידים ניסו להבריחו את הכלב אבל הוא לא קם ולא זע עד שקראו לנכרי והוא הרים את הכלב והוציא אותו החוצה. הם סגרו את דלת הסוכה כדי שהכלב לא יכנס לשם שוב. לפתע הכלב קפץ דרך חלון ושוב ישב במקום הראשון. עברו מספר רגעים ורבינו נכנס לסוכה. מקורביו סיפרו לו על אודות הכלב. רבינו אמר: "הניחו לו אל תתגרו בו. עוד מעט ומעצמו יעזוב את הסוכה". רבינו ניגש למקומו, הרכין את עצמו לכלב ולחש: "אני מוחל לך במחילה גמורה. לך למנוחתך".

מיד הכלב קם ויצא מהסוכה. החסידים דנו במראה זה והבינו כי איזה נשמה התגלגלה בתוך הכלב שהיתה צריכה את סליחת רבינו בשל פשע שעשתה נגדו. לאחר קידוש רבינו סיפר על אביו הקדוש שהתכוון לנסוע להונגריה לצורך מסחרו, אולם מישהו גנב את כל כספו ואז נאלץ בעל כורחו לעזוב את עסקיו. הבינו הנוכחים שבכלב היתה מגולגלת נשמת האיש שגנב את הכסף של אביו ועל ידי שרבינו שהוא יורשו של אביו מחל לו, מצאה הנשמה את תיקונה ועזבה את הסוכה כשהיא מתקנת. הם גם הבינו עד כמה גדול רבינו ואיזה מדרגה הוא שראה והבין מדוע הכלב הגיע אליו ולאיזה תיקון הוא זקוק.

רבינו היה מושלם במידות טובות ובפרט מדה של הכרת הטוב, היה איש פשוט אשר כל עש"ק לקח ונשא את מלבושיו למקווה ושימש אותו. בשביל כך רבי יוסף נתן לו הראשון את השיריים בעש"ק בסעודה. פעם אמר בנו שעל ידי כיבוד זה שאביו עושה יכול האיש לאבד קצת שכר מעוה"ב ולהתמעט. רבינו השיב: "אינו כן, משום שאני חייב להכיר לו טובה בשביל חסד שלו, אם כן אני נותן לו משלי, שאני חייב לו והקב"ה יתן לו את שלו מה שחייב לו".

הסיפורים מעובדים מתוך 'נאמנו מאד'

הגה"ק רבי שבתי שפטל וייס זצ"ל - נולד בפרשבורג בשנת ה'תרכ"ו (1865). כשלמד בישיבתו של הגה"ק רבי שמחה בונם סופר (בעל שבת סופר), התעלה מעל תלמידי הישיבה בחריפותו ובבקיאותו המופלאה ונודע כעילוי. לאחר נישואיו התיישב בעירו של חמיו ופתח חנות פרוות, אולם המסחר לא היה בראש מעייניו. **החנות הפכה בתוך זמן קצר לבית ועד לחכמים ומשכה אליה את תלמידי החכמים שבעיר.** רבים העריכוהו עד מאוד. רבו המובהק היה הגאון רבי משה יוסף הופמן (בעל מי באר מים חיים). גאון אדיר ומפורסם. **גאון בנגלה ובנסתר.** בקי בכל חלקי התורה הקדושה ובעל בקיאות מופלאה בתלמוד בבלי וירושלמי ובשאר מכמני התורה. פוסק מובהק. נודע בדורו בתואר "דער שימאני רב". **פועל ישועות ובעל מופתים.** אלפים שיחרו לפתחו לבקשת ברכה וישועה. אדמו"רי בעלז, מהרי"ד ומהר"א, ואחיו רבי מרדכי, הפליגו בשבחו מאוד. במלחמת העולם הראשונה נודע כפטרון וכמגן למאות חיילים ושבויים יהודים. כאשר הוחזקו באזור עשרות אלפי שבויי מלחמה, ובהם יהודים רבים, **רבינו דאג להם למזון כשר ולשאר צורכיהם, והוא ובני משפחתו עשו ימים ולילות למענם.** צדיקי הדור חלקו לו כבוד רב והחזיקוהו לנשמה גבוהה. בעל רוח הקודש. בכל שבת קודש היה ניתן לחוש אצלו את קדושת השבת. כל ימיו נהג ללמוד בכל שבת את מסכת שבת מתחילתה ועד סופה. בשנת ה'תרנ"ד (1894) התקבל לכהן כרב וכאב"ד שימאני שבהונגריה, ובה כיהן קרוב לחמישים שנה. נפטר בג' חשוון ה'תש"ד (1943). חי כ-78 שנים. ציונו בשימאני.

אביו: ר' ישעיה יששכר. **אמו:** מרת מרים (בת ר' מרדכי פראגר ומצאצאי ר' נתן נטע שפירא [בעל מגלה עמוקות]). **אחיו:** ר' יצחק (אב"ד ווערבוי), ר' משה, ר' שמואל. **מרבותיו:** הגאונים ר' אברהם שבתי שעפטיל (סבו), ר' שרגא פייש פישמן (ממלא מקום אב"ד פרשבורג), ר' אברהם פראגר (דודו), ר' שמחה בונם סופר (בעל שבת סופר), ר' משה יוסף הופמן (בעל מי באר מים חיים. רבו המובהק). **מספריו: יהלכתא רבא לשבתא - הלכות שבת, ובכללן דיונים בענייני חשמל וטכנולוגיות חדישות בשבת.**

ר' יצחק שלמה אונגר זצ"ל מרבני בני ברק סיפר כי אביו שהיה רבה של העיר קאפוואר היה בידידות גדולה עם רבינו. באחד מביקוריו של אביו אצל הצדיק, לאחר שיחה תורנית נלבבת, שאלו האחרון אם הוא חש, שלא בטוב באיזה מיחוש, וזה ענה לו, כי אכן סובל הוא על **מחלת מעיים**, כשמחמת כן נמנע הוא מאכילת מאכלים רבים. ענה לו הרב שבתי, כי היות שנאמר, שמאכלי שבת הם רפואה, הרי שאם יקפיד על אכילת מאכל ה"טשולנט" בשבת קודש, הדבר יביא לו רפואה. ואכן כך אירע, ומאז לא סבל יותר הרב מקאפוואר ממחלת מעיים, **וזאת למרות שעל פי דרכי הרפואה הטבעיים דווקא מאכל ה'טשולנט' היה אמור להזיק לו.**

עוד סיפר, כי בתקופה מסוימת שכב אביו הצדיק בבית החולים בעיר הבירה פעסט והרב אונגר נסע מהישיבה לבקר אותו בבית החולים. במהלך הנסיעה היה צריך להחליף רכבת בעיר דיור, שם התגורר דודו, וכיוון שנותרו כמה שעות עד לבואה של הרכבת לפעסט, עלה לבקר את דודו. והנה בבואו לבקר, מראה לו הדוד גלויית דואר שקיבל באותו יום, ובה נכתב כדלהלן: **"להטביל את פרוסת 'המוציא' בליל שבת בין הקידוש, וזו סגולה נגד כאב לב, עבד לעבדי ה' שבתי שעפטיל וייס"**.

הרב אונגר התבונן בגלוייה, ולא הבין את פשרה. גם המארח, דודו של הרב אונגר, לא הבין כלל, מה פשרה של גלוייה זו. בתחילה סבר הרב אונגר שמא כוונת הגלוייה הייתה מכוונת ביחס לאביו, כשהרב משימאני ידע, שהרב אונגר עתיד יהיה לעבור אצל דודו בדרך לביקור

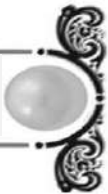
אצל אביו, ולכן שלח גלוייה זו. **ומשום כך חשש, שאביו השוכב בבית החולים, אף סובל ממחלת לב.**

כאשר הגיע הרב אונגר לבקר את אביו, מצא אותו, כשהוא מחלים ממחלתו ואינו סובל משום מיחוש כלשהו בלבו. לאחר מספר ימים ששהה שם, הבין כי הגלוייה לא הייתה מכוונת אליו. בדרכו חזרה לישיבה, עבר שוב דרך העיר דיור, ועלה לבקר את דודו בשהות שבין החלפת הרכבות, ולהפתעתו מצא את דודו שוכב במטה. הלה סיפר לו, כי כבר הבין את הגלוייה. כי הנה בליל שבת, בעיצומה של סעודת השבת, **קיבל הוא פתאום התקפת לב עזה**, ומיד הבהילו את הרופא, אשר ברגעים הראשונים היה אובד עצות, כיצד לטפל בהתקפה חריפה זו.

לפתע נזכר החולה עצמו בגלוייה, שקיבל אך כמה ימים קודם לכן, ומיד רמז לזוגתו שעמדה לצידו, שתטבול את פרוסת החלה שנותרה על השולחן בתוך צלוחית היין של הקידוש, ותביא לפיו. ואכן, מיד כשהביאו לו לטעום מפרוסת חלה זו, נרגעה ההתקפה וחלפה עברה לה מול עיניו המשתאות של הרופא. לאחר בדיקה יסודית, הורה לו הרופא, כי אינו זקוק לשום טיפול, **באשר ליבו תקין ובריא, ורק זקוק הוא למנוחה מוחלטת בשל ההתקפה העזה שעבר.**

פטירתו של הרב גם היא הייתה קשורה לשבת. בערב שבת נח ה'תש"ד, אמר לנכדו בן ביתו, שילך לבית הכנסת לתפילה בלעדיו, לשאלת הנכד: "מדוע הרב לא הולך לבית הכנסת?", ענה כי אינו יכול ללכת, **כיוון שבאו אליו אורחים גדולים.** במהלך השבת, חזר כל היום על תלמודו, ומלבד כזית פת לאחר הקידוש לא הכניס דבר לפיו. אף בהבדלה ביקש מנכדו שיבדיל, ולשאלת הנכד: "מדוע הרב בעצמו אינו מבדיל?", ענה ואמר, כי **אצלו הוא כבר יום שכולו שבת.** למחרת לאחר תפילת ערבית, חזר שוב ואמר את קריאת שמע, **ובעת אמירת 'אחד' הסתלקה נשמתו.**

הצדיק בתמונה מצד ימין

אם ראשונים כמלאכים- הרב יוסף זונדל מסלנט זצ"ל

הגאון רבי יוסף זונדל מסלנט זצ"ל - נולד בראש השנה ה'תקמ"ו (1785) בסלנט. מיוחס לר' פיבוש אשכנזי (אב"ד בוויילנה ובהמשך נשיא עדת האשכנזים בירושלים). מילדותו ניכרו בו כישרונות מופלאים. בצעירותו עסק במסחר בתבואה זמן מועט ביום, כאשר את שאר הזמן הקדיש ללימוד התורה. בשנת ה'תקפ"א (1821), לאחר פטירת רבו, ר' חיים מוולוז'ין, עבר לפוזנה כדי ללמוד מר' עקיבא איגר. בשנת ה'תקצ"ח (1837) עלה לארץ ישראל והתיישב בירושלים. שם ייסד עסק של מכירת חומץ ויין כשאשתו טיפלה במסחר. חי בדוחק ובעוני ולא חפץ לקבל שום משרת רבנות או דיינות. שימש כמורה הוראה של העדה האשכנזית בירושלים. הנהגות מופלאות מסופרות אודותיו ובענייני "בין אדם לחברו". מידת החסד הייתה טבועה בלבו. את שיטת המוסר ייסד תלמידו ר' ישראל. כאשר נשאל באילו ספרים לימד אותו רבינו השיב: "לא מספרים למדתי ממנו. אלא מאישיותו ומהנהגתו". כל דיבור ומחשבה היה מדוקדק עד להפליא. ענוותן מופלא. גאון בנגלה ובנסתר. הרבה בסיגופים ותעניות.

חיבתו לארץ לא ידעה גבול. מנהגו היה לסובב סביב חומת ירושלים ולקיים את הכתוב "סבו ציון והקיפיה". בכל יום השתדל ללכת ד' אמות חדשות בארץ הקודש, לקיים את דברי חז"ל "כל המהלך ד' אמות בארץ ישראל מבטח לו שיהא בן העולם הבא" (כתובות ק"א). בשנת ה'תר"ז (1847) ייסד את חברת 'אור תורה' ללימוד תורה במשמרות בכל שעות היממה. בצוואתו ביקש כי יגררו את מיטתו על הארץ. אף אחד מאנשי החברה קדישא לא העז לעשות זאת לצדיק וגאון גדול. ר' שמואל מסלנט הורה לזקן החבורה לעשות כן כדי לקיים את ציוויו. בדמעות ובבכיות נוראות, בקטע קצר ליד שער האשפות, הורידוהו לארץ ומשכו את מיטתו על הארץ. אחר כך ביקשו ממנו סליחה ומחילה בלב נשבר. **רבינו ציווה שלא יכתבו שום תואר על ציונו, אבל לפי הוראת ר' שמואל מסלנט, רבה של ירושלים, הוסיפו את האות ר'.** נפטר בג' מר חשוון ה'תרכ"ו (1865) בעקבות מגפת הכולרה. ציונו בהר הזיתים. חי כ-80 שנים.

אביו: ר' בנימין בינוש (נכדו של ר' אורי שרגא פיבוש אשכנזי, תלמיד המהר"ם מלובלין ואב"ד וילנה). **אמו:** מרת פסה. **ילדיו:** הגאון ר' אריה לייב, מרת טויה (נישאה לגאון ר' שמואל סלנט, רבה של ירושלים), מרת צביה (נישאה לר' נטע נטקין), מרת הענע (נישאה לר' אורי שבתי). נוסף עליהם נפטרו כמה מבניו ובנותיו בילדותם ואחרים נפטרו לאחר נישואיהם. **מרבתי:** הגאונים ר' חיים איצקוביץ מוולוז'ין (רבו המובהק), ר' עקיבא איגר. **מתלמידיו:** הגאון ר' ישראל ליפקין מסלנט. **מספריו:** **ימכתב התעוררות ללימוד ולהתמדת תורתנו הקדושה** - איגרת מוסר על אהבת התורה ועמל התורה **אסופת גנזים** - קונטרס מכתביו. **יספר רבי יוסף זונדל מסלאנט יספר הצדיק ר' יוסף זונדל מסלאנט ורבתי** - תולדותיו, כתביו וכתבי הגר"א והגר"ח מוולוז'ין (נערך על ידי ר' אליעזר ריבלין, בעזרת ר' יוסף זונדל סלנט, נכד רבינו)

רבינו היה שקדן עצום. כל רגע מחייו היה קודש ללימוד תורה ויראת ה'. בקי בש"ס ופוסקים ובימי שבתו בירושלים היה מורה-הוראה ופוסק הלכה לבני העיר. מפורסם היה, שר' יוסף ידע את כל הספר "תנא דבי אליהו" בעל-פה והיה שגור על לשונו מלה במלה. **מימי ילדותו ועד זקנה ושיבה הרגיל עצמו למעט באכילה ושתייה ושינה, והיה שם לילות כימים לתורה.**

פעם אחת שכר ר' יוסף עגלון יהודי שיובילו בעגלתו ליום-השוק שבקובנה. בדרך מסעם עברו על פני שדה של נוכרי, והעגלון הבחין בערמת שחת, המונחת בשדה. הסתכל העגלון לכל הצדדים וכשראה, כי אין איש מביט במעשיו, **עצר את הסוסים וירד מן העגלה כששק בידו, והתחיל למלא את שקו מערמת-השחת.** ר' יוסף ראה את מעשיו של העגלון, והצטער צער רב על מעשה הגנבה, אולם מה יש ביכולתו לעשות? ר' יוסף ידע, שכל אמצעי השכנוע לא יועילו עם העגלון. התחיל ר' יוסף לפתע לצעוק: **"רואים! רואים!"** לשמע זעקתו של ר' יוסף נבהל העגלון. הוא עזב את השק עם המספוא בשדה, זינק על העגלה, ודרבן את הסוסים לברוח במהירות האפשרית. כשהתרחקו מעט מהמקום, הפנה העגלון את ראשו לאחור, וירא כי אין איש ואין רודף. פנה העגלון בכעס אל ר' יוסף ושאלו: **"הרי לא היה שם איש, ואף אחד לא ראני במעשיי, ומדוע כה רימיתני?"**, השיב לו הרב בנחת: **"אמנם כן, לא ראך אדם. אולם הקב"ה, אשר עיניו צופיות על כל מעשיו של האדם, ראה אותך במעשיך".**

ברכת ה' שרתה בעסקיו של ר' יוסף. החנות לממכר אריגים, שניהלה אשתו פרחא ושגשגה. תושבי סלנט, נוכרים ויהודים כאחד, הכירו בצדקותם וישרותם של ר' יוסף ואשתו, ורחשו להם אמון רב. רבים העדיפו לקנות את האריגים הדרושים להם אך ורק בחנותו של ר' יוסף, ביודעם, שכאן לא ינסו לרמות אותם. כך הלכו וגדלו מיום ליום המכירות בחנותו, והונו הלך ורב מיום ליום. לאחר תקופת מה, נולד לר' יוסף בנו בכורו. אולם למגינת ליבם של ההורים נסתלק הילד לעולמו זמן קצר לאחר לידתו. מאחר שנפטר הילד עם כניסת השבת, ר' יוסף ברוב צדקותו לא רצה להפריע לאיש את שמחת השבת, וציווה לאשתו להסתיר מכולם את דבר האסון. ביתו של ר' יוסף המה אותה שבת במבקרים רבים, שבאו לאחל להם "מזל טוב" על הולדת בנם בכורם.

ר' יוסף ואשתו קיבלו את פני המבקרים בסבר פנים יפות, כאילו מאומה לא קרה. כשרצו השכנות להביט בפני הרך הנולד, התנצלה אשתו ואמרה, **שהתינוק חלש מאוד ובפקודת הרופא אסור להיכנס לחדרו.** כך עברה עליהם השבת, כשהם אוכלים ושומחים בקדושת השבת ומסתירים מעיני-כל את גודל אסונם. רק עם צאת השבת פרצה הסערה הפנימית החוצה, והאם הצעירה התייפחה בקול בוכים מזעזע. ר' יוסף יצא החוצה ופרש את ידיו לשמים ואמר: **"ריבונו של עולם, מוותר אני על העשירות, ובלבד שתחונן אותי ואת אשתי בזרע של קיימא".** דבריו של הצדיק התקיימו. תוך זמן קצר פרצה דלקה בביתו וכליתה את כל רכושו. מני אז היה ר' יוסף זונדל עני כל ימיו, אך זכה לבנים של קיימא. הוא התברך בשלוש בנות ובן אחד.

זקני ירושלים היו מספרים, שבערוב ימיו נחלש פעם ר' יוסף עקב מחלה ובאמצע התפילה התעלף. רופא, שהוזעק אליו, ראה שמצבו חמור, ולא מצא אפשרות להעירו מעלפנו אלא בעקירת שן. הייתה זו השן האחרונה בפיו. כאשר התעורר מעלפנו והרגיש, שעקרו לו את שנו האחרונה, הייתה שאלתו: **"כיצד אוכל מעתה ללעוס את כזית מצה בפסח?"**

בתחילה נחשב רבינו בעיני תושבי סלנט לאדם פשוט, והיה נקרא בפי כולם 'זונדא'. ביום כלולותיו של ר' ישראל סלנטר עם בתו של ר' יעקב אייזנשטיין- מחשובי סלנט, נפל מבטו של ר' ישראל על רבינו, שישב בין העניים ליד הפתח. ר' ישראל הבחין ש'עני' זה אינו מתנהג כשאר העניים, וכל תנועותיו ומעשיו מכוונים לפי ההלכה. ר' ישראל פנה לחותנו ושאלו אודות ה'עני' היושב ליד הפתח. "שמו יוסף זונדל", השיב חותנו, "ותושבי העיירה מכנים אותו בשם 'זונדא'". תמה ר' ישראל: "מדוע מכנים אותו בשם 'זונדא', ואין מכתירים אותו בתואר 'רבי'. בהתחקותי זה עתה בדרכיו ובסדר אכילתו, ראיתי שכל דרכיו הם לפי כל דקדוקי ההלכה. בכל הפרטים נוהג לפי שיטת הרמב"ם, פרט לשני דברים שנהג לפי שיטת הראב"ד". מאותו יום קיבל עליו ר' ישראל את מרותו של ר' יוסף זונדל, והכתירו לרבו המובהק.

פעם אחת ראו תלמידי הישיבה את רבינו מתהלך בשעות הבוקר המוקדמות ברחוב הגויים שבולוז'ין ומקטרת בפיו. מחזה זה החל ונשנה כל בוקר עד שהחלו התלמידים דיברו על מנהגו המוזר של רבינו. פליאתם של חבריו לישיבה גדלה, שכן, מאז ומתמיד ידעו כולם שמאשמורת הבוקר הראשונה כבר ישב רבינו ועסק בתורה, והנה לפתע מנהג חדש. השמועה הגיעה לראש-הישיבה ר' חיים, והוא הזמין אליו את תלמידו החביב ואמר: "זונדל שלי, מרגנים אחריך שמטייל אתה כל בוקר ברחוב של הנוכרים ומקטרת בפך, האם יש בכך אמת?".

"מורי ורבי, נכון הדבר", השיב רבינו בענווה, "אני מתהלך כל בוקר ברחוב הנוכרים ומקטרת בפי. אולם יש סיבה לדבר. שמעתי שישנם מיהודי ולוז'ין הנוהגים לקנות לחם מן הגויים, ומאחר ופת נוכרי אסור, החלטתי לטייל מדי יום ברחוב הנוכרים, ובדרך טיולי נכנס אני למאפיית הלחם של הנוכרים ונוטל מהם רשות להדליק את מקטרת, ובדרך אגב אני משליך קיסם לתוך האש הבושרת בתנור, ועל ידי כך מציל אני את יהודי ולוז'ין מלאכול פת נוכרי". ר' חיים התרגש ממידת חסידותו של תלמידו, וברכו שירבו כמותו בישראל.

פעם נודע לרבינו על אשה ענייה בסלנט שבעלה נסע למרחקים לרגל פרנסתו. האשה נשארה בביתה בודדה עם ילדיה הקטנים, ובבית אין לחם לאכול ובגד ללבוש. הדבר היה בעיצומו של החורף, ושגל כבד כיסה את פני העיירה. נכמרו רחמיו על אותה מסכנה. באמצע הלילה הסגרירי יצא רבינו מביתו וקידום בידו. ליד ביתו עמד עץ עתיק וגבוה. הרב גזע את העץ, חטב את העצים לגזרים קטנים, וארז את הגזעים בשקים. העמים את השקים על כתפיו, הלך לביתה של האשה ודפק בחלון וצעק בקול עבה- כדי שלא תזהה את קולו: "עצי הסקה למכירה! עצי הסקה למכירה!". "אכן, זקוקה אני לעצים להסקת הבית", השיבה האשה מבעד לחלון, "אולם לצערי, אין לי כרגע אפילו פרוטה לשלם עבורם". "אין דבר!", השיב, "קחי את העצים ואבוא פעם אחרת לקחת כסף". האשה פתחה את הדלת, ור' יוסף הניח על המפתח את השקים מלאי-העצים. האשה ניסתה להביט בפניו של "מוכר העצים" המוזר. אולם פניו היו עטופות בבד גס והיא לא הצליחה לזהות אותו. "מתי תבוא לגבות את הכסף?" שאלה האשה. "אבוא כבר פעם אחרת", השיב ר' יוסף, כאשר הוא משנה את קולו עד לבלי הכר. האשה המאושרת הרעיפה על "מוכר העצים" ברכות עד בלי די. ואילו ר' יוסף עזב את הבית כשהוא קורן מאושר על שזכה במצווה גדולה זו.

למחרת יצאו תושבי העיירה מבתיהם והתפלאו לראות שהעץ העתיק והחסון, שעמד ליד ביתו של ר' יוסף נעלם ואיננו. התפלאו האנשים איש אל רעהו, אולם אף אחד לא ידע מי גזע את העץ. ויהי הדבר לתעלומה. עברו ימות החורף. לפני חג הפסח חזר הבעל מנסיעתו הארוכה לביתו. סיפרה לו אשתו את דבר המעשה: "בא הנה באחת הלילות הסגריריים והקרים, מוכר עצים שלא היה מוכר לי, ומכר לי עצים להסקת הבית, ועד היום הוא לא שב לתבוע את כספו, ואיני יודעת מיהו". למחרת סיפר הבעל בבית-הכנסת לכל המתפללים על מוכר העצים הפלאי. ואז הבינו הכל שידו של ר' יוסף זונדל בדבר, והוא זה אשר גזע את העץ לטובת האשה המסכנה.

מעשה באשה אחת, שבאה אל חצר "החורבה" של ר' יהודה החסיד בירושלים לחפש את שואב המים שהיה מתגורר שם, כדי שישאב בעבורה מהבאר מספר דליי מים. שואב המים לא היה אז בביתו, והאשה התחילה לחפש אחר אדם, שיסכים לשאוב בעבורה את המים. והנה ראתה האשה לפנייה את ר' יוסף, אשר היה לבוש כדרכו כאחד מפשוטי העם. היות שלא הכירה אותו, ניגשה אליו ואמרה: "התואיל לשאוב בעבורי שני דליי מים תמורת שתי קופיקות?" - "ברצון רב", ענה הרב, כשהוא קורן מאושר על המצווה הגדולה שנפלה בחלקו.

לאחר ששאב בעבורה את המים, דחה את קבלת השכר לפעם אחרת, לכשיזדמן לו שוב לשאוב בעבורה. האשה שמחה שנזדמן לה שואב מים שאף אינו דורש מיד את שכר הטרחה והודתה לו על כך מעומק לבה. לאחר זמן באה שוב האשה אל "החורבה", וחקרה לדעת, מיהו אותו אדם אשר שאב בעבורה את המים, ואשר היא עדיין חייבת לו את הכסף. והנה נודע לה, שהאיש אשר שאב בעבורה את המים אינו אלא הצדיק ר' יוסף זונדל. מיהרה האשה אל ביתו, ובלב נשבר ביקשה את סליחתו. ענה לה הרב, כשבת-צחוק מרחפת על פניו ואמר: "ישר כוחך, שעל ידך זכיתי לקיים מצוות גמילות חסד כזו".

בבית-הכנסת "מנחם-ציון", שבחצר חורבת ר' יהודה החסיד, היה לר' יוסף מקום קבוע ללימוד ולתפילה. באותו מקום היה לו סטנדר, בו היה שומר את ספריו, שהיה לומד בהם. אחד המתפללים הצעירים היה מפעם לפעם מעביר את הסטנדר הכבד של ר' יוסף לפינה אחרת, ולא היה מחזירו למקומו בסיום הלימוד. ניגש אליו פעם ר' יוסף ואמר לו: "בחפץ-לב הנני מרשה לך לקחת את הסטנדר ולהעבירו להיכן שלבך חפץ. אולם אנא, במחילה ממך, השתדל נא בגמר השימוש להחזירו למקומו, כי הרי כבר זקנתי וקשה לי לסחוב את הסטנדר למקומי". ר' יוסף הבחין, שהצעיר נעלב מבקשתו, והתחיל לפייסו ולבקש ממנו בתחנונים, שייאות למחול לו אם דבריו פגעו בו או העליבוהו. ואולם כל תחנוניו של הרב נפלו על אוזניים ערלות. בעקשנות מוזרה השיב הצעיר עצמו כחרש ולא אבה לענות מאומה.

כשראה ר' יוסף זונדל כך, לא היסס הרבה. הוא ניגש אל בימת בית-הכנסת והכריז בקול רם: "רבותי! פגעתי והעלבתי את פלוני, ובפני כולם מבקש אני ממנו שישלח לי", ובדברו פרץ הרב בבכי קורע לב. כשראה הצעיר, עד כמה הדברים נוגעים אל לבו של ר' יוסף, ניגש אליו והודיע לו, שהוא מוחל וסולח לו בלב שלם.

פעם מצאו אותו בלילה באחד מימות הגשמים רובץ ברובץ ובטיט, מלקט אבנים ומרצף את הרחוב. נתגלה, שעושה כן לכבוד אמו, שדרכה לעבור שם תמיד בלכתה לבית הכנסת. גם בירושלים, אליה הגיע בכסליו ה'תקצ"ז (1837), הרב היה רגיל לקום בחצות הלילה ללמוד. בימות השלגים, היה מפנה בבוקר השכם את השלג בסביבות בית הכנסת ב"חורבה", כדי לעשות דרך לשכניו ולבאים להתפלל.

מעשה ביום כיפור, שהבחין מבעד לחלון בעז הנכנסת לגינת פלוני. הוא לא התמהמה, ורץ עם טליתו והקיטל להבריח את העז כדי להציל ממון של ישראל. אף לעת זקנתו, היה שואב מים מן הבור לזקן גלמוד וחלוש שגר בשכנתו. כך נהג ימים רבים מבלי שאיש הרגיש בדבר עד שאותו זקן תפס אותו ב"קלקלתו", ועיכב בידו מלהמשיך.

הגאון הצדיק חכם עובדיה יוסף זצ"ל - נולד בבגדד ב-י"ב תשרי ה'תרפ"א (1920). נקרא בשם עבדאללה (עובדיה) יוסף על שם ר' עבדאללה סומך ור' יוסף חיים (הבן איש חי). משפחתו עלתה לארץ בעודו ילד כבן ארבע שנים. מנעוריו התבלט בגאונותו ובלהיטותו לתורה. למד בת"ת בני ציון שבשכונת הבוכרים (ירושלים). בשנת ה'תרצ"ג (1933) בגיל שנים עשר עבר ללמוד בישיבת פורת יוסף (הממוקמת בעיר העתיקה), ובגיל 15 כבר סיים את הש"ס. בהמשך שינה את שם משפחתו מעובדיה ליוסף. בשנת ה'ת"ש (1940) בגיל 20 הוסמך לרבנות ודיינות על ידי הגאון הראשון לציון רבי בן ציון מאיר חי עוזיאל.

בשנת ה'תש"ה (1945) מונה לדיין בביה"ד של העדה הספרדית בירושלים. שנתיים לאחר מכן עבר למצרים, שם כיהן כאב"ד בקהיר וכסגנו של הרב הראשי של מצרים. לאחר שחזר לארץ מונה לדיין בביה"ד הרבני בפתח תקווה ולאחר מכן בירושלים (בשנים ה'תשי"ח-ה'תשכ"ה [1958-1965]). בהמשך מונה לחבר בביה"ד הרבני הגדול לערעורים בירושלים, ובשנת ה'תשכ"ט (1968) החל לכהן כרבה הראשי הספרדי של תל אביב יפו. בשנת ה'תשל"ג (1972) נבחר לכהן כראשון לציון וכרב הראשי לישראל (במקום הגאון הראשון לציון ר' יצחק נסים) עד שנת ה'תשמ"ג (1983). זכה לתארים 'פוסק הדור', 'גדול הדור' ו'מרח'. ידוע כבעל זיכרון פנומנלי, בור סוד שאינו מאבד טיפה. סיני ועוקר הרים. ענוותן מופלא. גאון בנגלה ובנסתר. עמד בראש בית הדין שעסק בהתרת עגונות נעדרים וחללי מלחמת יום הכיפורים. נפטר ב-ג' חשוון ה'תשע"ד (2013). חי כ-93 שנים. בהלווייתו השתתפו לפי אחת ההערכות כ-850,000 איש. ציונו בבית העלמין סנהדריה שבירושלים.

אביו: ר' יעקב. **אמו:** מרת גורג'יה. **אשתו:** מרת מרגלית (בת ר' אברהם הלוי פטאל. נישאו בשנת ה'תש"ד [1944]). **ילדיו:** הגאונים הרב יעקב (ראש ישיבת 'חזון יעקב'), הרב יצחק (הראשון לציון, מחבר 'ילקוט יוסף' וראש ישיבת 'חזון עובדיה'), הרב אברהם (כיהן כרבה הראשי של חולון), הרב דוד (ראש בית המדרש 'יחזקאל דעת', מחבר ספרי הלכה ברורה וכיהן כרבה של שכונת הר נוף בירושלים), הרב משה (ראש ישיבת 'מאור ישראל' וראש בד"צ 'בית יוסף'), מרת עדינה (נישאה לגאון ר' עזרא בר שלום, דיין בבית הדין הרבני הגדול), מרת יפה כהן, מרת רבקה (נישאה לגאון ר' יעקב צ'קוטאי, רב העיר מודיעין מכבים רעות), מרת שרה (נישאה לגאון ר' מרדכי טולידאנו, ראש בית מדרש 'ביע אומר' ואב"ד בירושלים), מרת לאה (נישאה לגאון ר' אהרן בוטבול, רב אזורי חבל מודיעין), מרת מלכה ששון. **מרבתי:** הגאונים ר' עזרא עטייה, ר' בן ציון מאיר חי עוזיאל. **מספריו:** **ישו"ת יביע אומר** - עשרה כרכים **ישו"ת יחזקאל דעת** - שישה כרכים **יחזון עובדיה** - סדרת ספרי הלכה על שבת, ימים טובים ומועדים **ליוות חן** - הלכות שבת על סדר השו"ע **טהרת הבית** - שלושה כרכים **ימאור ישראל** - פירושים על הש"ס **ימאור ישראל טבעת המלך** - על משנה תורה לרמב"ם **הליכות עולם** - הערות והשגות על ה'בן איש חי' (שמונה כרכים) **יענף עץ אבות** - על פרקי אבות **יכף החיים** - השלמת חלק 'יורה דעה' (על פי בקשת נכד בעל כף החיים).

אשתו הצדקנית, כל כולה הייתה מסירות נפש של ממש ללימוד תורתו הקדושה, הייתה מגישה לו את ארוחת צהריים מידי יום בשעה קבועה. באחד הימים איחרה להגיש את הארוחה. הרב, תוך כדי לימוד ראה על השולחן צלחת עם עמילן, והיה בטוח, כי זוהי הארוחה. את פת הלחם טבל בעמילן, אכל וברך. לאחר כשעה נכנסה עם הארוחה והתנצלה על האיחור. "תודה רבה, כבר אכלתי", אמר הרב לאשתו. **משהתבוננה בשולחן הבינה, כי אכל הרב מן העמילן ואפילו לא שם לב לכך.**

המנהל הרפואי של ביה"ח 'ביקור חולים' בירושלים, פרופ' יהודה פולק הי"ו עסק בין היתר במחקר רפואי מסויים. לצורכי המחקר ערכו ניתוח מסוים בחולדות. בגלל העובדה שפרופ' פולק אדם דתי, ועפ"י ההלכה יש איסור לערוך ניתוח כזה בבעלי חיים (מניין המצוות למב"ם, מצווה ששא), הלך לשאול את רבינו, באיזה אופן יהיה מותר לערוך ניתוח. הצדיק נטל דף ועט, ושרטט בדייקנות את מרבית אבריה הפנימיים של החולדה לפרטי פרטים. לאחר מכן הדריך את הפרופ' באיזה אופן הוא רשאי לערוך את הניתוח עפ"י ההלכה. הפרופ' היה המום מידיעותיו, ומרמת הדיוק בצורתה של החולדה. וכל זאת מבלי שניתח אי פעם חולדה, או ראה במציאות את אבריה הפנימיים של החולדה. אלא אך ורק מתוך לימוד בתורה הקדושה, מרן השיג את הידיעות. וכמו ששינו במסכת אבות "הפוך בה והפוך בה דכולה בה", פירוש, למד את התורה על כל מרחביה, ותראה שכל הידיעות שבעולם (פיזיקה, אסטרונומיה, אנטימיה, וכו') מופיעות בתורה. פרופ' פולק הגיע לקבוצת המחקר, והראה לחבריו את שיטתו החדשה בניתוח החולדה. **החוקרים עמדו פעורי פה ותמהו: "מהיכן לך שיטה כל כך קלה, ופשוטה, יותר משלנו? אנחנו כבר שנים מנתחים בצורה מסוימת, ולא עלה בדעתנו לנתח בשיטה המוצלחת שלך?!"**

באחת הפעמים, שנהגו של רבינו הסיעו לאחד משיעוריו הקבועים, ישב מרן כהרגלו מאחור וספר בידו, שקוע בעומקה של תורה. משהגיעו למקום, אמר הנהג: "כבוד הרב, הגענו". אך רבינו לא ענה. הוא חיכה זמן מסוים, ושוב אמר לרבינו שהגיעו, **כך נשנה הדבר כמה פעמים באין מענה.** הנהג חשב לעצמו אולי יש לצדיק נושא חשוב לסיים, וחיכה עוד מספר דקות. לאחר המתנה נוספת, אמר לו הרב בפתאומיות: "כמה זמן אתה נוסע? הנסיעה היום ארוכה!" אמר הנהג: "כבוד הרב, מזמן אמרתי שהגענו". אמר לו רבינו: **"מה אעשה? לא שמעתי". זוהי שקיעת התורה באמת, שבזמן שרבינו לומד אפילו בדרך, הוא שוכח מן העולם, כל כולו טמון ושקוע בתורה.**

יפרה פעם הרבנית ע"ה לאחד מתלמידי רבינו הי"ו: באחד הבקרים לא חשתי בטוב, בקשתי מהרב, שיקנה לחם אחד. אמרתי לו שהמכולת למטה. אמר הרב - 'בסדר'. והלך לקנות לחם, ואני מחכה ומחכה, עברה רבע שעה בערך, עד שחזר. שאלתי אותו: "מה קרה לך?", נבהלתי, "בסך הכל הזמן הדרוש להגיע למכולת וחזרה אינו עולה על שלוש-ארבע דקות, איפה הלחם?". אמר לי הרב: "הלכתי ולא מצאתי את המקום". חייכתי ואמרתי לעצמי, **לא אשלח אותו שוב, ודאי היה שקוע במחשבה באיזו סוגיה או בשאלה הלכתית.**

קרדיט תמונה: Alloni, רישיון CC BY-SA 3.0, Wikimedia Commons - לאחר עיבוד

פעם אחת הזמינו את מרן לכנס נשים שהיה בבנייני האומה. כשרבינו נכנס לאולם, השמיעו ברקע שיר שנכתב על מרן (אתה סיני עוקר הרים, יהלולך גם זרים... רבינו עובדיה וכו'). כשמרן הגיע למקומו בשולחן הנשיאות, הוא לא שם לב שהרמקול מופעל ושומעים אותו, ובעצם שמעו כולם שאומר לעצמו: "זה לא אתה, עובדיה! הם לא מתכוונים אליך, עובדיה!". לפתע, רבינו שם לב ששומעים אותו, ומיד השתתק...

באחת מנסיעותיו של מרן ברחבי תבל נדדמן פעם אחת למדינה בחו"ל והתאכסן שם בבית של אחד מבני אותה המדינה. ואישה אחת מבנות אותה מדינה, שלא זכתה לבנים שנים רבות **התנדבה להכין לצדיק את האוכל**. באחד הימים הכינה לרב דג בתנור והגישה לפניו שייכל.

לפני שהצדיק אכל, נודע לו כי לפני כן הכינו בתנור עוף (ע"פ ההלכה הדג מותר באכילה), אולם הרב החמיר על עצמו ולא אכל מהדג אלא לחם ומיני ירקות. האישה, שעמדה במטבח וחיכתה לראות את הגאון אוכל ממעשה ידיה, נדהמה לראות שלא נגע באותו הדג, **ומרוב צערה התחילה לבכות בכי מר**.

באו וסיפרו לצדיק, שהמבשלת יושבת ובוכה והם אינם יודעים מדוע. אולם, רבינו מיד הבין את הסיבה לכך ולכן ניגש אליה והתחיל לעודד ולפייס אותה שלא תיעלב, **ולא זז משם עד שבירך אותה שלשנה הבאה תזכה לבן זכר**. כשראה מרן שנרגעה, פנה לדרכו והלך. לאחר מספר שנים הזדמן שוב הגאון לאותו מקום. אדם אחד, שהיה עמו ילד קטן, פנה לצדיק ושאל אותו: "האם כבוד הרב מכיר אותי?". אך מרן ענה לו, שהוא אינו מכירו, ואז סיפר לו האיש, **שהוא הבעל של אותה אישה שבישלה לפני שנים את הדג, וזה הילד שנולד מברכת הצדיק באותה השנה!**

באחד הימים שביקר מרן בבית אחד מחתניו, ראה את חתנו לוקח מברג ומנסה לתקן את ציר הדלת שהתקלקל. מרן אמר לו בפליאה: "לא חבל לך על הזמן? אני מציע שתביא בעל מלאכה שיתקן לך, ואתה תשב ותלמד. חבל מאוד על הזמן היקר שהוא לא יחזור". נודע, שתמיד כשמרן זצ"ל היה נצרך בביתו לתיקונים כלשהם, אפילו כשמדובר היה בתיקונים קלים שכל אחד יכול לעשות, היה מורה לרבנית ע"ה, שתביא בעל מלאכה ולשלם לו במיטב כספם, **וכך נהג אף בזמנו בימים הקשים, בהם הפרוטה לא הייתה מצויה כל כך בכיסו**. כשנשאל מדוע הוא מביא בעל מלאכה לתיקון קל כזה, לא חבל על הכסף? ענה הצדיק ואמר: "אני קונה את הזמן היקר בכסף!".

האדמו"ר הרב ישראל פרידמן מרוז'ין זצ"ל, הידוע בכינויו 'הרוז'נאי'- נולד ב-ג' תשרי ה'תקנ"ז (1796) בפראהבישט. נקרא בשם ישראל. מילדותו ניכר כי לגדולות נועד. כבן שש היה כשנפטר עליו אביו בדמי ימיו, ואחיו ר' אברהם מפראהבישט גידלו וחינוכו. בהיותו כבן 16 שנים נפטר עליו אחיו בדמי ימיו, ורבינו התמנה כממלא מקומו. תוך כישרון ארגוני בנה את המרכז החסידי. הדבר עורר את התפעלותם של צדיקי הדור. בתחילה שימש כאדמו"ר בפראהבישט ולאחר מכן ייסד את שושלת רוז'ין. כעבור כעשרים וחמש שנות הנהגה נאסר בעקבות הלשנה לשלטון הצאר. בין החשדות נגדו הייתה מעורבות בהריגתם של שני יהודים שנחשדו כמוסרים. 22 חודשים ישב במאסר, חלקם בקמיניץ וחלקם בקייב.

לאחר שחרורו עבר לקישינב, משם ליאסי ולבסוף לסדיגורה, שבה בנה מחדש את מרכזו, שעלה אף על זה שברוז'ין. נפטר ב-ג' חשוון ה'תרי"א (1850). חי כ-54 שנים. ציונו בסדיגורה. בנו, ר' שלום יוסף, המשיך את דרכו. ששת בניו שימשו כאדמו"רים. על אף שהיה נודע באורח חייו המפואר, נודע גם בפרישותו ובקדושתו וכמעט שלא היה אוכל. מסופר כי כאשר היה הולך על השלג עם נעלי הזהב, הנעליים היו ללא סוליות והיו ניכרים עקבות הדם. לפני פטירתו העיד על עצמו: **"שמיים וארץ שלא נהייתי מהעולם הזה כחוט השערה, ומה שהנהגתי היתה בנשיאות ובגדלות, זה היה לכבוד שמו יתברך"**.

סבו (מצד אביו): ר' אברהם המלאך. **אביו:** ר' שלום שכנא. **אמו:** מרת חוה (בת מרת מלכה, בת ר' מנחם נחום מצ'רנוביל [בעל מאור עיניים]). **נשותיו:** מרת שרה (זיווג ראשון- בת ר' משה אפרתי, ראש הישיבה בברדיטשוב ולאחר מכן רב בבוטושאן). מרת מלכה (זיווג שני- אלמנת ר' צבי הירש מרימנב). **ילדיו:** האדמו"ר ר' שלום יוסף מסדיגורה (ממלא מקום אביו), האדמו"ר ר' אברהם יעקב מסדיגורה, האדמו"ר ר' דוב בער מליווא, האדמו"ר ר' מנחם נחום משטפנשט, האדמו"ר ר' דוד משה מצ'ורטקוב, האדמו"ר ר' מרדכי שרגא פייביש מהוסיאטין, מרת חיה מלכה (נישאה בזיווג שני לאדמו"ר ר' יצחק טברסקי מסקווירא), מרת מרים (נישאה לאדמו"ר ר' מנחם מנדל הגר מוויז'ניץ [בעל צמח צדיק]), מרת גיטל (נישאה לר' יוסף מונזוהן), מרת לאה (נישאה לר' דוד הלפרין). **מרבתי:** אחיו, ר' אברהם מפראהבישט (המלאך הקטן). **מתלמידיו:** האדמו"רים ר' משה פאלייר מקוברין, ר' דוד מלובין. **מספריו:** **יעירין קדישין**- דברי תורתו.

זה חודשים שרבינו נתון במאסר בעקבות עלילה זדונית. חסידיו כמהים לראותו, אך השלטונות אינם מאפשרים לאיש לבקר. גדולה במיוחד דאגת אימו, דאגת אם לשלום בנה. יום אחד הצליח אחד מחסידיו, עשיר מופלג, שניהל עסקים מסועפים על-פני כל המדינה, להשיג אשרת ביקור בכלא. האישור, שניתן לו בזכות קשריו הטובים, הותנה בשמירת הביקור בסוד. לילה קודם הפגישה התגנב לבית אימו של הצדיק. דמעות התרגשות הציפו את עיני האם. "אנא, הבא לי סימן שאכן ביקרת אצל בני", התחננה. "המקום הראשון שאליו אבוא בשובי מהכלא יהיה ביתך", הבטיח החסיד הנאמן. פגישת החסיד עם רבו הייתה מרגשת מאוד לשניהם. מיותר לתאר את רגשותיו של החסיד כלפי רבו, אך גם שמחתו של הצדיק הייתה רבה. במיוחד שמח למשמע פרישת- השלום מאימו. שעה ארוכה שוחחו בעניינים שונים. בשלב מסוים, כשחש החסיד כי השעה כשרה, ביקש רשות להציג שאלה הטורדת את מנוחתו מאז נאסר. לאחר שהצדיק הבטיחו כי לא יקפיד עליו, העז לשאול. תחילה הלך סחור-סחור ופתח בסיפור על הבעל שם-טוב כי בראשית ימי התגלותו הגיע לעיירה בוואהלין ועל אף שהאב"ד שהיה מתנגד סירב לצאת לכבוד הבעש"ט, הצדיק פעל עבורו שיעלו לו את פרנסתו לאחר שרב העיר סיפר על קושי פרנסת ביתו.

ואז הוסיף: בשעה שרבינו בא לחג-השבועות לביקור בלמברג. בהגיעו לשער העיר המתין לו המון רב. בנו של רב העיר (הגאון בעל 'ישועות יעקב') התקשה להשלים עם העובדה שהכבוד שחלקו בני עירו לצדיק עולה על הכבוד שנוהגים בני העיר באביו המרא-דאתרא. פעל הבן למנוע מהצדיק לקיים מניין בימי החג באכסנייתו. הצדיק מרוז'ין העביר על מידותיו ובתום ימי שהותו, פנה לערוך ביקור בבית המרא-דאתרא. בעלותו במדרגות עישן, כהרגלו, מקטרת. בנו של הרב, שעדיין לא נחה דעתו, שילח לעבר הצדיק גערה: **"עזות היא להיכנס לבית אבא עם מקטרת ביד!"**.

הצדיק מרוז'ין לא הגיב לגערה החצופה, ואולם חסידיו אמרו לבן הרב: **"גם כאשר ביקר רבנו אצל הרב מאפטה עישן מקטרת, ואיש לא הקפיד על כך"**. הבן לא ויתר: **"וכי משווים אתם את הרב מאפטה לאבי, רבה של למברג?!"**. לא חלפו ימים רבים ומיתה חטופה פקדה את בן רבה של למברג. בין החסידים מדברים כי התקיים כאן מאמר חז"ל: **"שני ת"ח... אין נוחים זה לזה בהלכה, אחד מת ואחד גולה"**. והנה, בנו של בעל ה'ישועות יעקב' נפטר ואילו רבנו נמצא בגלות.

הרהר הצדיק מרוז'ין והשיב: **"לא, אין המשל דומה לנמשל"**. מותו הטראגי של בן הרב איננו קשור ביחסו כלפיו, שהרי אני מחלתי לו מחילה גמורה כבר באותו רגע. גם גלותי איננה קשורה לסיפור זה, אלא לעניין אחר לגמרי. אגלה לפניך סוד כמוס, אשר אף ישמש לך הוכחה בעבור אימי כי פגשתי בכלא. בטרם נתעברה זוגתי עם בני הצעיר (הרבי מהוסיאטין), באתי לאימי ואמרתי לה:

'נודע לי כי בעולם העליון יש נשמה גבוהה ביותר אשר נגזר עליה לרדת לעולם הזה, ונשמה זו תשפיע טובה בעולם, ברוחניות ובגשמיות. עם זאת נגזר על אותו צדיק שיוריד את הנשמה למטה באחד מיוצאי חלציו, שעליו להתייגר בייסורי גלות ומאסר. באתי אלייך, אימי, כדי לשמוע בעצתך'. "תשובת אימי הייתה חד-משמעית: **'מה לא יעשה אב בעבור ילדיו'**! ובכן, הלוא תדע מדוע יושב אני במאסר". קיים החסיד את הבטחתו ומיד בשו בו לרוז'ין סר לבית אימו של הצדיק. כשסיפר לה את ששמע מבנה, נהרו פניה. **"החייתני"**, אמרה האם, **"החייתני"**.

הגאון הרב אליהו שרים זצ"ל - נולד ב-י"א אדר א' ה'תרצ"ב (1932) בירושלים. בילדותו למד בתלמוד תורה 'בני ציון' בירושלים. בגיל שתים עשרה שנים עבר ללמוד בישיבת 'פורת יוסף' בעיר העתיקה. בהיותו כבן עשרים ואחת שנים בלבד הוסמך לשחיטה והוראה. לאחר נישואיו שימש כר"מ בישיבת 'פורת יוסף' בקטמון. בשנת ה'תשי"ט (1959) עבר לתל אביב. תחילה שימש כספרא דדיינא בפתח תקווה (בבית"ד של הגאונים ר' ראובן כץ ור' שמשון קרליץ). בשנת ה'תשכ"א (1961) פתח סניף של ישיבת 'פורת יוסף' בתל אביב (יחד עם ידידו ר' שלמה בן שמעון). בשנת ה'תש"ך (1960) החל לשמש כרב שכונת 'מרכז מסחרי' בתל אביב. בשנת ה'תשכ"ח (1968) הקים את מוסדות 'תורה והוראה' בתל אביב (השיעורים נמסרו על ידי רבני ישיבת 'פורת יוסף', הגאונים הרב שמעון בעדני ומרן הרב עובדיה יוסף). בהמשך שימש כנאמן הקדשות הספרדים בציון רשב"י במירון. בשנת ה'תשמ"ז (1987) הקים תלמוד תורה וגן ילדים, ובשנת ה'תשנ"ז (1997) הקים ישיבה לצעירים. עסק גם בלימוד חכמת הקבלה. ענוותן מופלא. גאון בנגלה ובנסתר. באחרית ימיו סבל ממחלת כליות, ואף על פי כן המשיך במסירת שיעורים ובהדרכת תלמידיו. נפטר ב-ד' חשוון ה'תשס"ב (2001) בתל אביב. חי כ-69 שנים. ציונו בבית העלמין ירקון. בשכונת ידידיה בתל אביב נקרא רחוב על שמו.

אביו: ר' עזרא (מחכמי ישיבת 'פורת יוסף'). **אמו:** מרת עדינה (בת ר' יצחק שרים, מגדולי חכמי חלב). **אשתו:** מרת רבקה (בת הגאון ר' רפאל עבו, ראש אבות בתי הדין בתל אביב. נישא בשנת ה'תשט"ז [1956]). **ילדיו:** ארבעה בנים ושתי בנות. ביניהם ר' מתתיהו (ממלא מקום אביו כראש ישיבת 'תורה והוראה'), ר' דביר (ר"מ בישיבת 'תורה והוראה'), מרת עדינה (נישאה לר' מיכאל עבו, ראש כולל). **מרבותיו:** הגאונים אביו ר' עזרא, ר' עזרא עטיה (ראש ישיבת 'פורת יוסף'), ר' משה עדס (רבו המובהק), המקובל ר' אפרים הכהן, המקובל ר' יעקב עדס, המקובל ר' שאול ענתבי, המקובל ר' מנצור בן שמעון, המקובל ר' נתן סאלם, ר' יהודה צדקה, ר' בן ציון אבא שאול, ר' יעקב כהן, ר' שבתאי אטון, ר' עובדיה יוסף, המקובל ר' שמואל טולידאנו (רבו בקבלה). **חברותא:** הראשון לציון הרב הגאון מרדכי אליהו. **מתלמידיו:** הגאונים ר' אברהם יוסף (רב העיר חולון), ר' יעקב זמיר (דיין בבית הדין הרבני הגדול), ר' יוסף הדנה (רב יהודי אתיופיה בישראל), ר' זמיר כהן (יו"ר ארגון 'הידברות'), ר' יוסף שעשוע (פוסק הלכה), ר' מיכאל עבו, ר' שמעון מלכה (אב"ד בתל אביב), ר' עזרא עטיה (נכד ראש הישיבה הגאון ר' עזרא עטיה), ר' דוד טופיק. **מספריו:** **ידעת אליהו** - שו"ת בהלכה וחיידושי תורה **ימוסר חכמים השלם** - שמונה כרכים מספרי ר' יצחק שרים, שערך והוציא לאור והוסיף בהם ביאורים ופירושים.

פעם בחוה"מ סוכות, נכנס אברך לביקור חג אצל רבינו. היה זה לאחר שכבר סיימו המבקרים הרבים לפקוד את בית רבינו. האברך האריך רבות בשיחתו עם רבינו ולכן התאחרה השעה. בניו של רבינו, שידעו מחולשתו של רבינו סידרו בינתיים את השולחן לארוחת הצהריים עד שילך אותו אברך כדי שרבינו יוכל לסעוד את ליבו. לאחר שהלך האברך, קם רבינו סר וזעף, ושאג מנהמת ליבו על בניו: **"היכן הוא כבוד התורה?!"** כשראה שאינם יורדים לסוף דעתו אמר: **"האברך הבין שהוא מפריע כיוון שראה שמסדרים את השולחן ולכן הלך. אינני אוכל מסעודה של בזיון תלמיד חכם!"** ('ויעל אליהו עמ' קס"ה)

באחת הפעמים ניגש לרבינו אחד מחשובי האברכים ושאלה חמורה בפיו בעניין אבן העזר בה התחבט ודן עם שאר האברכים. נענה הצדיק בענוות חן ואמר: **"יש לי ב"ה ספריה גדולה. אענין שם בלי נדר היום אחה"צ, ואבדוק מי מדבר בעניין זה ותוכל לענין בזה"**. רבינו לא הלך באותו היום לביתו, מאחר ונזקק ללכת למספר מקומות בענייני הישיבה ועד שעות הערב שהה בסיפוריו. לקראת תפילת ערבית חזר לישיבה, ומיד פנה במאור פנים לאברך ואמר: **"חיפשתי עבורך, ואכן כמה מגדולי האחרונים דנים בזה"**. ואמר לו את שמות הספרים והעמוד בו מתייחסים לנושא. בין השאר מנה את הספרים 'פתחי תשובה', ה'נודע ביהודה' ו'אגרות משה'. האברך הודה לו על טרחתו ואורו עיניו. רק אחד מהאברכים שעמד בצד, שידע בדרך מקרה כי רבינו כלל לא הגיע לביתו עמד משתומם על ענוותנותו וגאונותו של רבינו ושמר את סיפור המעשה בליבו. רק לפני מספר שנים לאחר פטירת רבינו סיפר זאת לבנו הצעיר. ('ויעל אליהו ע"מ קצ"א).

ויפר רבינו שהיה החברותא של הרשל"צ הגאון הרב מרדכי אליהו בישיבה שבאותם הימים הם היו יושבים ולומדים תורה מעת סיום תפילת ותיקין ועד אחרי חצות הלילה. והיו שניהם אוכלים פיתה אחת, לבן אחד וביצה אחת שהיו מחלקים אותה ביניהם חצי-חצי.

באחת הקהילות באירופה פרץ סכסוך עז לגבי המשך הישארותו של אחד מהמשמשים בקודש בבית"כ המרכזי שם בתפקידו, כשהקהילה נחלקה לשני מחנות. מרן הרשל"צ ר' עובדיה יוסף הכריע בעד הישארותו בפסק מנומק ששלח לקהילה, ורבינו עשה מאמצים רבים שיקיימו את הפסק. אך אש המחלוקת להטה בעוז. אחד מהעשירים התקשר לרבינו (מדובר באדם שהתנגד להישארותו של המשמש בקודש) ובפיו הצעה: **"חכם, מחר תיקח מטוס ותגיע הנה, ותגמור את העניין לרצוני, ואתן לך מאה אלף דולר!"** רבינו השיב: **"אני מכור לבורא עולם ואי אפשר לקנות אותי בשום סכום!"** ורק יעץ לו באריכות איך לסיים את המחלוקת וכך הושגה פשרה והשלום חזר אל מקומו.

יחד עם זאת הוכיח את העשיר קשות שהתנגד לקבל את פסק הדין של מרן באומרו: **"אתה אדם חכם, מה אתה משחק באש? כבוד התורה- היכן הוא? כשיש פסק דין מרב גדול עושים מזה פלסטר?"**. הנדיב פרץ בבכי והסביר כי חלילה לא הייתה לו כוונה לפגוע בכבוד מרן ורק בגלל המחלוקת עשה כן וקיבל על עצמו לקבל את הפסק ולבקש את סליחת מרן. **עוד באותו הערב התקשר מרן לרבינו והודה לו על טיפולו בפרשה זו וסיימה.** ('ויעל אליהו ע"מ קעט') קרדיט תמונה: Wikimedia Commons | CC BY-SA 4.0 - עבר עיבוד

הגאון הרב יהודה מודרן זצ"ל מסיגט- נולד ב-ח' טבת ה'תק"פ (1819) בפרשבורג. כבר בילדותו הצטיין בלימודו. העיד הגאון רבי נפתלי הכהן שווארץ זצ"ל (אב"ד מאד) על רבינו: כשהיה בן חמש שנים בלבד היה יכול ללמוד בעצמו היטב גמרא. כשהיה רבינו כבן שמונה הביאו אביו למרן ה'חת"ס סופר' ללמוד בישיבתו, והיה הצעיר מבין תלמידיו ונעשה לאחד מחביבי תלמידיו. מחונן בכישרונות עצומים ובזיכרון נפלא, ובהיותו כבן עשר כבר ידע בעל פה חלקים גדולים משו"ע יורה דעה. בהיותו כבן עשר ירד אביו מנכסיו ונפטר כעבור כשנתיים, כשהוא משאיר את בנו יתום מחוסר כל. רבינו למד במשך עשר שנים בלי הפסק משנת ה'תקפ"ז (1827) עד שנת נישואיו בשנת ה'תקצ"ז (1837). יצק מים על ידי רבו מרן החת"ס. לאחר נישואיו בשנת ה'תקצ"ז (1837) התיישב בעיר סיגט. כאשר היה רבינו אברך כבן עשרים וחמש שנים העיד עליו הרה"ק רבי יהודה צבי מראזלא, אחרי שפלפל עם רבינו שעות ארוכות בחכמת הנסתר: "הוא גדול גם כן בחכמת האמת". ייסד ישיבה שם. במשך חמישים ושש שנים, יום אחר יום, לילה אחר לילה, 'עד נשימתו האחרונה' לא ביטל מלימוד התורה הקדושה אפילו רגע אחד.

עסק בתורה ועבודה 'לשם שמיים בנגלה ובנסתר בקדושה וטהרה'. גדולי הדור העריצו את ספרי רבינו. ביניהם האדמו"ר הגה"ק רבי חיים הלברשטאם (אב"ד צאנז, בעל דברי חיים), שהפליג לשבח את רבינו באשר לספרו 'זכרון שמואל' ואמר: **"מעטים הם בדורנו שיכולים לחבר ספר כזה"**. האדמו"ר ר' יקותיאל יהודה טייטלבוים (בעל ייטב לב, אב"ד סיגט) היה מעיין הרבה בספרו של רבינו. ברח מהכבוד והפרסום. סירב לקבל עליו את עול הרבנות. כבר בשנת ה'ת"ר (1840) הפציר בו הגה"ק האדמו"ר ר' חיים הגר מקאסוב (בעל תורת חיים), שהיה רבה של כל הסביבה, וביקש שישמש רבינו כראב"ד בסיגט, אך רבינו סירב. וכן סירב מספר פעמים להצעות רבנות. עבר ניסיונות רבים. שתי בנותיו נפטרו בחייו, אבל רבינו לא הפסיק מסדרו והמשיך בעבודתו ללמוד וללמד לאחרים. בשנותיו האחרונות, כאשר נחלש גופו הטהור וכבר עלה לו בקושי רב, לא נמנע מלהשיב את דבר ה' לשואליו. נפטר ב-ד' חשוון ה'תרנ"ד (1893). חי כ-74 שנים. ציונו בסיגט.

אביו: הקצין איש אפרתי ר' ישעיה (ת"ח, נגיד ויחסן, מנכ"ד בעל תוספות יום טוב ובעל סמיכת חכמים. בעל צדקה גדול ושימש כחבר ב'חברא קדישא' בפרשבורג). **אמו:** מרת בילא. **אשתו:** מרת חיה ראכיל (בת הגאון ר' שמואל זנוויל. נישאו בשנת ה'תקצ"ז [1837]). **מרבתי:** הגאונים אביו ר' ישעיה, ר' משה סופר (בעל חתם סופר, רבו המובהק), האדמו"רים ר' שלום רוקח מבעלז, ר' יהושע רוקח מבעלז. מתלמידיו: הגאונים ר' שלמה לייב טאבאק (בעל ערך ש"י, ראב"ד סיגט, תלמידו המובהק), ר' נפתלי שווארץ (אב"ד מאד, בעל בית נפתלי). **מספריו:** **יפרי העץ**- על התורה **זכרון שמואל**- על מסכת גיטין **יד יהודה**- שו"ת על ארבעת חלקי שו"ע (החיבור אבד במלחמת העולם) • **יחידושים** על מסכת סוכה, סנהדרין, בבא מציעא, נדרים וחושן משפט-חיבורים לא נמצאו.

○ **יפרי הגה"ק רבי חיים צבי מנהיימר זצ"ל** (מח"ס 'עין הבדולח' ואב"ד אונגוואר), שבתקופת לימודו בפרשבורג כאשר היה אז רבינו ילד בגיל חמש שנים בלבד, ביקר בעת ההוא גאון אחד והלך רבינו אליו להבחן על ידו, אמר לו הגאון שילמד לפניו דף גמרא במס' ב"ק פרק הגזול עצים. לפליאת אותו גאון הילד בן החמש למד את הדף כאחד הבחורים הגדולים והמליץ עליו הגאון ההוא שעדיין לגאון ולתפארת.

בשנת ה'תקצ"א בזמן הקיץ בהיותו כבן 11 שנים בלבד חלה רבינו במחלה מסוכנת ל"ע והרופאים התייאשו ממצבו. באו מבני משפחתו לרבו הגאון ר' חיים משה סופר (ה'חת"ס סופר' זיע"א) וביקשו שיתפלל עליו. החת"ס היה לומד אז הסוגיא של 'חוששין לזרע האב' (חולין ע"ט ע"א), ואמר: "הנער הזה משורשי הסמיכות חכמים וקיימא לן דחוששין לזרע האב על כן יהיה לו רפואה". ואכן בכוח התורה של רבו הגדול התרפא הילד באופן בלתי רגיל, והודו הרופאים כי התרפא שלא כדרך הטבע.

לאחר מכן חזר לבית מדרשו של החת"ס זיע"א והמשיך בלימוד הישיבה. בגמר זמן הקיץ עמדו התלמידים על כור המבחן לפני רבם על לימוד מסכת בבא-בתרא. באמצע הבחינה שאל אותם החת"ס: "כמה פעמים נזכר שם של האמורא 'רבא' בכל המסכת?". ולא היה מבין התלמידים מי ששייב תשובה ברורה בדבר. אז קרא החת"ס זיע"א לתלמידו הצעיר. רבינו השיב מיד תשובה קולעת כאשר עבר דף אחר דף בעל פה ואמר להם את מספר הפעמים שנזכר שמו של רבא במסכת. חבריו תלמידי הישיבה ראו ותמיהו על כוח זכרונו, והיה הדבר לפלא בעיניהם, שהרי היה חולה אנוש מוטל במשכב למשך שבועות רבים, ועם כל זאת השלים את לימודו בתקופה קצרה, ווהעדיף עליהם שכן דפי הגמרא סדורים היו במוחו בעל פה.

○ **פעם אחת** בא תלמיד חכם אחד לפני החת"ס סופר לבקש ממנו הורמא היתר הוראה. החת"ס סופר אמר לתלמיד חכם, שיבחן את הילד היושב על ברכיו בשו"ע יורה דעה. התלמיד חכם ההוא לקח את השו"ע ובחן אותו. רבינו הרצה לפניו בע"פ את השו"ע בבקיות נפלאה. אמר הילד הת"ח בדרך מליצה: "הנכם באים לבקש הורמא מהחת"ס סופר ואתם נבחנו בפנים, ואלו אני אמרתי בפנים השו"ע בע"פ ובודאי מגיע לי הורמא".

○ **יפרי הגה"ק ר' אשר אנשיל פאנעט זצ"ל** אב"ד הידאלמאש (בספרו 'דברות אש'): בליל פטירת רבינו בשבת פרשת נח שנאמר בו 'איש צדיק תמים', ברגע הפטירה כבתה העשית בבית המדרש. וכן סיפר האדמו"ר ר' יקותיאל יהודה גרינוואלד: "בבית מדרשו הדליקו ערב שבת נר גדול להאיר כל הלילה ובשעת יציאת נשמתו נכבה מעצמו. ולפלא היה בעיני אנשים אשר עמדו סביביו, כי בעת הסתלקותו היה קול רעש גדול קולות וברקים וארובות השמיים נפתחו. הגשם שטף עבר בזעף נורא וניכר כי בשמיים בוכים על פטירת הצדיק.

אם ראשונים כמלאכים- הגאון הרב שמחה זליג ריגר הי"ד

הגאון הרב שמחה זליג ריגר הי"ד - נולד ב-כ' אדר ה'תרכ"ד (1864) בנובהרדוק. בשנת ה'תרל"ד (1874) משפחתו עברה לגור בבריסק. כנער שימש את רבי יהושע לייב דיסקין עד סיום כהונתו והושפע ממנו רבות בשיטות ההוראה. לאחר נישואיו בשנת ה'תרמ"ב (1882) נכנס ללמוד בישיבת וולוז'ין. בשנת ה'תרנ"ב (1892), לאחר פטירת הגאון ר' יוסף דב הלוי סולובייצ'יק (בעל בית הלוי), קהילת בריסק ביקשה למנות את בנו, הגאון ר' חיים, במקומו. ר' חיים התנה את קבלת המשרה בכך שבמקביל רבינו ימונה למורה הוראה ולדיין, ותופקד בידי האחריות על פסיקת ההלכות והדיונים הממונים בעיר. בשנת ה'תרע"ח (1918), לאחר פטירת ר' חיים הלוי סולובייצ'יק, הגאון ר' יצחק זאב הלוי סולובייצ'יק התמנה במקום אביו ורבינו המשיך לשמש כמורה הוראה וכדיין של בריסק.

רבינו עסק בלימוד ההלכה הפסוקה. כבר בישיבה התפרסם כבקי ובר סמכא בעניינים הלכתיים מסובכים. יכולת הפסיקה שלו הייתה מדהימה. תוך דקות ספורות היה יכול

להספיק לענות עשרות תשובות בעניינים מורכבים. ר' חיים הלוי סולובייצ'יק התבטא על רבינו: **"במקצוע ההוראה רבי שמחה זליג הוא יחיד בדורו"**. ההערכה אליו גברה בעקבות מקרה מסוים שבו רבינו הכריז ברבים כי טעה בפסיקת ההלכה. התפרסם כגאון בכל חלקי התורה. מידת יראת השמים שלו הייתה מופלאה. תפילתו היומיומית הייתה סוערת ונרגשת וכולו היה כאש בוערת. בשעה שהיה מורה הוראה היה אחוז פחד וחרדה שלא יטעה חלילה. מידותיו הטובות וליבו הרחום והשופע לזולת היו ידועים לרבים והיה מקריב את כל כולו לעשיית צדקה וחסד. נרצח ב-ד' חשוון ה'תש"ג (1942) עם יהודי בריסק. חי כ-78 שנים.

אביו: ר' דב (תלמיד חכם, בעל שיעור קומה תורנית, מנכבדי העיר וסוחריה). **אמו:** מרת פעשע. **אשתו:** מרת שרה (בת ר' אברהם רודנסקי מוולוז'ין. נישאו בשנת ה'תרמ"ב [1882]). **מרבתי:** הגאונים ר' יהושע לייב דיסקין, ר' נפתלי צבי יהודה ברלין (הנצי"ב מוולוז'ין), ר' חיים הלוי סולובייצ'יק (ר' חיים מבריסק). **מתלמידיו:** הגאונים ר' איסר יהודה אונטרמן (הרב הראשי לישראל), ר' אהרן יהודה לייב שטיינמן. **מספריו:** הרב לא חיבר ספרים, אבל בקבצים ובספרים רבים התפרסמו דברי תורתו וחכמתו.

מידת סבלנותו של רבינו הייתה מופלאה וכן מידותיו הטובות היו מופלאות. בספר **"להגיד"** (דרשות, פרשת שבוע ופניני מוסר ממגידים בדורות הקודמים) מביא סיפר ששמע מיידו ר' וועלוול אידלמן שהיה נוכח בשעת מעשה. נער הייתי וגרתי עם ר' שמחה זליג במשך כמה שבועות. היה זה בימות הקיץ החמים כשאחד מבני משפחתו של ר' שמחה זליג לא רצה ללון יחידי. הוא ביקש ממני לבוא ולגור בביתו במשך אותם שבועות.

הבית הדל שבו היה גר באותה תקופה, היה בעליית בית הכנסת שבו עסק בתורה במשך שעות היום. ביום הראשון היינו בלילה הראשון, המתנתי בבית-הכנסת. כשהבחנתי שר' שמחה זליג סוגר את הגמרא ועומד לצאת מבית הכנסת, קמתי גם אני ממקומי ויצאתי ללוותו, אבל אז ראיתי כי יהודי תמהוני תושב העיר התחיל ללוות את רבינו.

בהתחלה לא התקרבתי כלל אבל כשראיתי שהתמהוני לא מרפה ממנו, ניסיתי לעמוד קרוב יותר. חשבתי לעצמי: "אולי אסייע לר' שמחה זליג". שמעתי שהאיש שואל את רבינו שאלה בענייני שידוך. רבי שמחה זליג ששמע את השאלה השיב: "כן, בני". השניים נפרדו. מיהרתי לעבר ר' שמחה זליג, אבל התמהוני הנ"ל שב שנית כמי שאינו בטוח שהרב הבין את השאלה. הוא שאל שוב בלחש. ר' שמחה זליג שמע והשיב: "כן בני, אתה יכול להתחתן".

האיש נפרד, אבל עצביו המתוחים החזירו פעם שלישית. הוא ביקש לשאול עוד פעם. ר' שמחה זליג שכבר עלה מדריגה אחת לעבר ביתו נעצר, שמע והשיב בסבר פנים יפות: "כן בני, אתה יכול להתחתן". הדיין ר' שמחה זליג עלה עוד שתי מדרגות והאיש שפסע כבר כמה פסיעות לתוך בית המדרש, שב על עקבותיו. עלה אחריו, שאל מה ששאל והדיין השיב: "כן בני, כן". **כך עוד כעשר פעמים**, במעלה המדרגות. כשהגענו לדלת פתח הבית היה נראה שאכן ב"ה זו כבר הפעם האחרונה. הדיין נפרד ממנו בהארת פנים מיוחדת: "לילה טוב בני. אתה יכול להתחתן".

חלפו שני רגעים ונקישות קלות נשמעו על הדלת. חששתי שמא האיש ההוא עומד על המפתח. שאלתי את הגאון ר' שמחה זליג האם לנעול את הדלת ולא לפתוח. ר' שמחה זליג הביט עלי והשיב בפשטות: "לא, שייכנס וישאל!". האיש נכנס ושאל, והדיין הישיש הביט עליו והשיב: "כן, הנך הגון וראוי להתחתן". היהודי התמהוני עמד בצד החדר אחוז עצבים וטרוד בספקותיו. כשהדיין הישיש הניח את המגבת על כתפו ליטול ידיים לאכילה, הוא רץ במהירות ולחש לו באוזניו את השאלה. ר' שמחה זליג הפנה את הראש לעברו: "כן בני, אתה יכול להתחתן". כך עוד פעמיים בשעת הסעודה עצמה.

האיש המתין בצד כוסס את ציפורניו בדאגה עד לאחר ברכת המזון. לאחר מכן שאל שוב. ר' שמחה זליג השיב: "כן בני, כן". ר' שמחה זליג אכל פת קיבר. הוא קם מכיסאו וצעד לעבר המיטה. אח"כ פשט את ה'טלית קטן'... היהודי התקרב בפעם האחרונה, שאל וקיבל תשובה חיובית: "כן בני, אתה ראוי ויכול להתחתן". הוא חייך לעברו בשמחה מיוחדת ובלבביות: "כן בני היקר. לילה טוב". היהודי יצא את הבית, ולא שב... הגאון ישב על מיטתו. לא יכולתי להתאפק ושאלתי בקול: "רבי, עד היכן?!" רבי שמחה זליג לא התרעם על שאלתי והשיב גם לי בהארת פנים. הוא הקריא בקול עייף וחלוש את דברי חז"ל: **"לעולם יהא אדם רך כקנה ולא יהיה קשה כארז..."**

בבוקר מיהרתי לעבר חתנו של ר' שמחה זליג. סיפרתי לו בהתרגשות את הדברים כהווייתם. ביקשתי לטכס עצה איך לסייע לר' שמחה זליג להיפטר מהאיש בדרך כבוד. חתנו חייך ואמר לי: **"בחור'ל, זה לא מהיום ואף לא מאתמול. מה שראית אתמול בלילה, אינו חדש - כבר תקופה של כמה שבועות, מידי לילה הדבר חוזר על עצמו - בדרך שמובילה מבית הכנסת לבית הסמוך של ר' שמחה זליג, והוא ממאן שייגעו בו וברגשותיו לרעה"**.

קרדיט תמונה: Samsona, Wikimedia Commons (CC0/Public Domain)

מסופר על הגאון רבינו שיהודי קשיש נכנס אליו ושאלה בידו. רבינו עיין בספרים, שקל כה וכה, והתיר לו את הדבר. היהודי יצא שמח וטוב לב, ורבי שמחה זעליג, על אף זקנותו והמדרגות הקשות שהיו בביתו, ירד ללוות את הקשיש עד לסוף המדרגות ועלה חזרה לביתו. הגבאי ראה ולא העז לשאול מדוע נהג בו בכבוד זה, אך בצהריים הסיפור חזר על עצמו: הזקן הגיע ולתדהמת הגבאי הוא שומע שהלה שואל את אותה שאלה! ורבינו פותח גמרא ושולחן ערוך ומעיין, ולאחר דקה שתיים אומר 'מותר!' והיהודי יוצא שמח וטוב לב ושוב הרב מלווה את כל המדרגות...

כאן כבר לא התאפק הגבאי ושאלו מדוע היה צריך לעיין כשחזר עם אותה שאלה, והלא כבר עיין בבוקר וענה לו את אותה תשובה? אמר לו הרב: "ראה, יהודי זה סובל ממחלת השכחה. את השאלה הוא שואל בכל יום כבר עשרים יום! הפעם כבר הגיע באותו יום פעמיים, הווי אומר שמחלתו התגברה שכבר אינו זוכר מהבוקר לצהריים. כל יהודי ששואל שאלה פעם ראשונה, רוצה לחוש ששאלתו עניינית היא, וראוי הוא לקבל תחושה זו. אצל יהודי זה, בכל פעם ששואל מבחינתו נדמה לו שזו פעם ראשונה, לכן ראוייה שאלתו לעיון, כדי שיקבל את התחושה שהיא שאלה קשה במיוחד!"... "ניחא", אמר הגבאי, "אך מדוע מתאמץ הרב ללוותו בכל פעם? הלא יודע אני כמה קשות הן המדרגות לרב?" תמה הרב: "הלא תבין דבר מתוך דבר. אם יהודי זה סובל משכחה כזאת, יכול הוא לשכוח שהוא יורד מדרגות והמדרגות כאן גבוהות מאוד, זו ממש סכנה וחייב אני לרדת עמו כדי לראות שלא יסתכן!"

האדמו"ר הרב קלונימוס קלמיש שפירא הי"ד מפיאסצנה - נולד בגרודז'סק ב-י"ד תמוז ה'תרמ"ט (1889). נקרא על שם רבי קלונימוס קלמן הלוי אפשטיין (בעל מאור ושמש). עודנו תינוק בעריסה העמיד עליו אביו משמש מיוחד, שייטול את ידיו בכל עת שיתעורר משנתו וישגיח לבד יישאר רגע ללא כיסוי הראש. בהיותו כבן שנתיים חלה אנושות ובחסידי ה' הבריא. עוד בטרם הגיע לגיל שלוש נפטר אביו הקדוש. בהיותו כבן ט"ז, בשנת ה'תרס"ה (1905) נישא ועבר לגור בקוז'ניץ כדי להיות סמוך על שולחן חותנו. לאחר כארבע שנים, בשנת ה'תרס"ט (1909) בעקבות פטירת חותנו החל לשמש כאדמו"ר. משנת ה'תרע"ג (1913) החל לכהן כרב הקהילה בפיאסצנה. לאחר מלחמת העולם הראשונה עבר לוורשה, אולם אנשי פיאסצנה ביקשווהו כי ימשיך לשמש כרבם על אף המרחק, והוא נאות להם.

גאון בנגלה ובנסתר. ניתן לראות בספריו את גדולת הבנתו וידעיותו בכתבי האריז"ל, הזוהר הקדוש ובספרי קבלה נוספים. ענוותן מופלא. מלומד בניסים. רבים פנו אליו ונושעו. בעל מסירות נפש מופלאה. בעל אהבת ישראל עזה. את כל כוחו ואונו היה מפזר על שחרורו של בחור מחסידיו שהגיע תורו להתגייס לצבא הפולני, מוציא עליו ממון רב לשוחד, עושה תחבולות שונות ואינו נח ואינו שקט עד כי ישוחרר. ייסד בשנת ה'תרפ"ג (1923) ישיבה בשם 'דעת משה' על שם חותנו. בעוד שהוא וביתו חיו תמיד בצמצום ובדחקות, היה מעמיס על עצמו חובות רבים נוספים מחמת עול החזקת הישיבה ברוח ובכבוד. אף על גופו ובריאותו לא חס. כשגברה עליו מחלת הרמטיזם והרופאים ציוו עליו בתוקף שייסע למעיינות מרפא בחו"ל, סירב רבינו לשמוע להם באומרו: "אם אסע, הישיבה מה תהיה עליה". כל תלמיד היה לו כבנו. כוחות אדירים השקיע בחינוך, הן לקטנים והן לגדולים. בשנת ה'ת"ש (1939) בעת הפצצת ורשה, נפצע בנו יחידו, ר' אלימלך בן ציון. זמן קצר לאחר מכן נהרגה כלתו, מרת גיטל, מפגיעת פגז, ובנו נפטר מפצעיו בחול המועד סוכות. באהבה רבה הצדיק עליו רבינו את הדין, ומפני קדושת החג הבליג על יגונו. בתוך תקופה קצרה נפטרה גם אמו. למרות בקשות חוזרות ונשנות סירב להצעות להימלט והעדיף להישאר עם חסידיו. בגטו ורשה המשיך ללמד, לחזק ולדרוש בפני חסידיו. כתביו הוטמנו עם ארכיון 'עונג שבת' ונמצאו לאחר המלחמה. לאחר חיסול גטו ורשה הועבר למחנה העבודה בבודז'ין. נרצח ב-ה' חשוון ה'תש"ד (1943) במסגרת מבצע 'חג הקציר' שערכו הנאצים. חי כ-54 שנים.

סבו (מצד אביו): האדמו"ר ר' חיים מאיר יחיאל (השרף ממגלניצא). **סבו (מצד אמו):** האדמו"ר ר' חיים שמואל הלוי הורוביץ שטרנפלד מחנצ'ין. **אביו:** האדמו"ר ר' אלימלך מגרודז'סק (בעל דברי אלימלך ואמרי אלימלך). **אמו:** מרת חנה ברכה. **אשתו:** מרת חיה רחל מרים (בת האדמו"ר ר' ירחמיאל משה הופשטיין מקוז'ניץ. נישא בשנת ה'תרס"ה [1905]). **ילדיו:** ר' אלימלך בן ציון הי"ד (נישא למרת גיטל הי"ד, בת האדמו"ר ר' שלמה חיים מבוליוחוב), מרת רעכיל יהודית (נישאה לר' יחזקאל הכהן רבינביץ). אחיו: ר' ישעיהו (האדמו"ר החלוץ). **מרבותיו:** האדמו"רים ר' חיים שמואל הלוי הורוביץ שטרנפלד מחנצ'ין, ר' ירחמיאל משה הופשטיין מקוז'ניץ. **מספריו:** **יחובת התלמידים** - הדרכה בחינוך ובעבודת ה', בעיקר לתלמידים צעירים. **אש קודש** - דרשות שנאמרו בגטו ורשה. **בני מחשבה טובה** - הדרכה לעבודת ה' ולחבורת בני עלייה. **ידרך המלך** - דרשות על התורה והמועדים. **הכשרת האברכים** - הדרכה לבני ישיבה ואברכים בעבודת ה'. **ימבוא השערים** - יסודות החסידות ועבודת ה'. **יצו וזירוז** - דברי חיזוק, התעוררות ועבודת ה'.

המשפט השגור בפיו והיה אומרו בכל הזדמנות: **"הדבר הכי חשוב בחיים זה לעשות טובה ליהודי אחר"**.

○ יפר עד ראייה מזקני החסידים מעשה שהיה עם רבינו בשנה הראשונה לפטירת אביו הק' ז"ע והיו מביאים את הילד - רבינו לביהמ"ד לומר קדיש, והנה פעם אחת, בתפילת מנחה, התעקש הילד וסירב לומר את הקדיש בהטעימו - **"איך אומר קדיש בשעה שאני רואה את אבי כאן יושב על כסאו כבעודנו חי?"**

מסופר על אחד הבחורים בעל מבנה גוף חסון, שנקרא להתייצב לעבודת הצבא, נכנס הלה אל רבינו ושטח בפניו את צרתו, פנה רבינו לעבר התנור, טבל את אצבעו בפחם, ורשם דבר מה על מצחו של הבחור, ושוב נטל פיסת נייר ומחק בה את רשם הפחם מעל המצח, אח"כ הבטיחו שלא יגויס, הלך הבחור בכח אותה ברכה והתייצב בלשכת הגיוס, הרופאים והקצינים, שבדקוהו הביטו בפניו בפליאה ושוב הביטו זה בזה בהשתוממות **ומיד רשמו לו תעודת פטור**... שב הבחור לרבינו, סיפר בהשתאות על שחרורו הפלאי וביקש לדעת, מה רשם רבינו על מצחו, השיב לו רבינו בחיך: **'רשמתי על מצחך בכתב שמשותמים בו מלאכי השרת'**.

מעשה היה בחסיד ותיק אחד ור' וואווע ווארקער שמו. בהתחלה נסע לאדמו"רים מראדושיץ שידלובצא וביאלובז'יג ואח"כ מצא את מקומו בפיסלנא. פעם באישון ליל בשכבו כבר על ערש יצועו בבית רבינו. משאמרו לו שהרבי קורא לו, התחיל לרעוד וארכובותיו דא לדא נקשן, לאחר זמן סיפר כי בדיוק באותו זמן יושב היה ומפליג בהרהורים אחרי רבו החדש: "הרי נסעתי לראדושיץ ולשידלובצא, ומה לי ולרבי זה שהוא צעיר לימים?" תוך כדי הרהור נקראתי לבית הרבי ונבהלתי, כשנכנסתי אליו, אמר לי: **"עשיתי לי כעת חשבון נפש ולא מצאתיך ברשימה שלי"**... ומאז התקשר ר' וואווע לרבינו

כל תלמיד שהגיע לפרקו, הריהו משתדל עמו להשיאו אשה, ואם בן עניים היה, נשא גם בכל הוצאות חתונתו, בנשואי בן הישיבה היה רואה עצמו כמחותן ראשי, כאילו אביו היה. מעשה באחד מתלמידיו שדברו בו נכבדות, והצד השני חך בדבר, מכיוון שלא היה הצעיר מרום היחס, מיד קרא רבינו לאבי המדוברת, ואמר לו: **"שמא אין זה לפי כבודך להיות המחותן שלי? בחור זה אני הוא העומד מצידו"**.

מסופר שאחד ממקורבי רבינו נסע פעם ללונדון ועשה חיל במסחרו ולימים נהפך עליו הגלגל, ומתחרים רבים קמו עליו וערערו את מעמדו, הלה הריץ מכתב לרבינו להפקד בישועה ורחמים ורבינו השיבו: **"אם תשלח מיד י"ד פעמים י"ד לירות שטרלינג לטובת הישיבה מבטיחי לך שידך היה על העליונה"**. האיש מיהר לעשות כן, ובאורח פלא נחל הצלחה מעל כל מתחריו.

אנו מבקשים ממי שיש לו תמונות טובות יותר של הצדיקים או של הקברים
או אם לא שמנו את תמונת הצדיק או הקבר
ויש לו תמונה שהוא צילם או שקיבל ממישהו ששהוא צילם ונתן לו את זכויות יוצרים
להשתמש בה ולא הוריד אותה מאתר באינטרנט, אנא שלחו למייל

PnineZadikim@gmail.com

**למעוניינים לקבל את העלון ישירות למייל, יש לשלוח
בקשה PnineZadikim@gmail.com**

העלון מוקדש לרפואה והצלחת רחל ברכה בת פדילה דליה הי"ו ובני-ביתה
רפואת יהודה אריה בן רחל ברכה- רפואת הנפש ורפואת הגוף
ולהצלחת כל עם ישראל ובתוכם יוסף ליאור בן דליה אפרת ומשפחתו
והצלחה בכל העניינים, נחת יהודי מכל יוצאי חלציו וכן בחינוך הילדים